

TAUTINIŲ bendrijų 2009 naujienos Nr. 1 (28)

Jevgenijaus Jefimenkos nuotr.

Lietuvos tautinės bendrijos fotografijose. Ukrainietė.

Vika Kazanova (8 m.). Gedimino pils.

Vasario 5 d. Tautinių bendrijų namuose įvyko Galinos Kuzminos knygos „Vaikai piešia Lietuvą“ su-tiktuvės.
p. 10

Kauno įvairių tautų kultūrų centras surengė Kauno apskrities ben-drojo lavinimo mokyklų ir neformaliojo ugdymo įstaigų vaikų ir jaunimo konkursą „Papuošk lėlę tautiniais drabužiais“. Šioje nuotraukoje – grupė lėlių, papuoštų lietuvių, lenkų ir gruzinų tautiniais drabužiais.
p. 17

KJTKC nuotr.

VTKC nuotr.

Visagino tautinių kultūrų centro rusų folkloro ansamblis „Bylina“ šventė penkiolikos metų sukaktį.
p.16

Informacinis leidinys

Leidžia Tautinių mažumų
ir išėivijos departamentas
prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
ir Tautinių bendrijų namai

Leidžiamas nuo 2001 m.

Leidinių spaudai parengė

Redakcinė komisija

Adresas: Tautinių bendrijų namai,

Raugyklos g. 25, LT-01140 Vilnius.

Tel./faksas (8-5) 216 04 08

el.paštas. tbn@takas.lt

Redakcinės komisijos nuomone

nebūtinai sutampa

su autorių nuomone

M a k e t a v o

Mindaugas Markevičius

TAUTINIŲ 2009 bendrijų naujienos Nr.1(28)

T u r i n y s

■ SEIME	
Tautinių mažumų įstatymo galiojimo laikas pratęstas iki 2010 m	2
VYRIAUSYBĖJE	
Patvirtinta Nacionalinė antidiskriminacinė 2009-2011 metų programa	2
■ TAUTINIŲ MAŽUMŲ IR IŠĖIVIJOS DEPARTAMENTE	
A. Daunoravičius paskirtas Tautinių mažumų ir išėivijos departamento generaliniu direktoriumi	3
Pasižymėjusiems puoselėjant gimtąją kalbą – apdovanojimas	3
■ AKTUALIJOS	
Premjeras susitiko su Lietuvos lenkų bendruomenės atstovais	4
Aptarti dvių šalių tautinių mažumų klausimai	4
Valstybės politiką tautinių mažumų srityje įgyvendinanti institucija numatoma įstatymu	5
Tautinių bendrijų reikalai turi būti sprendžiami efektyviau	5
2008-ųjų Tolerancijos žmogaus titulas suteiktas M. Drungai	6
Seimo Pirmininkas: Tautinių mažumų ir išėivijos departamento reorganizacija padės geriau spręsti iškilusius klausimus	7
Užsienio reikalų ministras pasveikino Lietuvos žydų sporto klubą „Makabi“ atkūrimo dvidešimtmečio proga	7
J. Rumša. Trys klausimai Svetlanai Novopolskajai, Romų visuomenės centro direktorei	8
Fotografijos konkursas „Panašūs ir skirtingi ...”	9
J. Rumša. Lietuva – vaikų piešiniuose	10
Internetu daugėja neapykantos nusikaltimų, piliečių netolerancija įgauna nusikalstamą pobūdį	11
Gatvių pavadinimai turi būti rašomi valstybine kalba	11
J. Rumša. Baltijos rusai siekia stiprinti savo tapatybę	12
Kas penktas tautinių mažumų atstovas teigia patyręs diskriminaciją darbe dėl tautybės	17
■ ŠVIETIMAS	
Ministras G. Steponavičius susitiko su Lenkų mokyklų asociacijos atstovais	13
A. Jutkevičius. Sekmadieninėje mokykloje pramokstama kalbos, praplečiamas akiratis, susirandama draugų	13
■ KULTŪRA	
Rusų kultūros centrui Vilniuje – 20 metų	14
J. Rumša. Dailiojo skaitymo konkurse „Gimtoji kalba“ – A. Puškino ir N. Gogolio kūryba	15
Visagino rusų folkloro ansambliui „Bylina“ – 15 metų	16
I. Zinkevičiūtė. Kauno įvairių tautų kultūrų centras kvietė moksleivius kurti lėles tautiniais rūbais	17
■ TRADICIJOS IR PAPROČIAI	
N. Krakovskaja. Taukuotos rusiškos Užgavėnės	18
■ NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI	2, 19, 20, 21, 25, 26
■ NAUJOS KNYGOS	
J. Rumša. Lietuvos lakštingalos sugrįžimas	22
Totoriai ir karaimai LDK visuomenėje	23
Neišsenkanti studijos „Rodnik“ narių kūryba	23
■ ISTORIJA	
A. R. Čaplinskas. Senasis Vilnius – daugiatautis ir daugiakultūris miestas	24
■ PRO MEMORIAM	27
■ TAUTINĖS MAŽUMOS UŽSIENYJE	
Daugiatautė Baltarusija	28
S U M M A R Y	28

Tautinių mažumų įstatymo galiojimo laikas pratęstas iki 2010 m.

Seimas priėmė Lietuvos Respublikos teritorijoje galiojančių įstatymų, priimtų iki 1990 m. kovo 11 d., galiojimo laikino pratęsimo įstatymo 1 straipsnio pakeitimo įstatymą.

Priimta įstatymo pataisa nutarta pratęsti Tautinių mažumų įstatymo

galiojimo laiką iki 2010 m. sausio 1 d. Iki tol buvo nustatyta, kad šis įstatymas, priimtas 1989 m. lapkričio 23 d., galios tik iki 2009 m. sausio 1 d.

Kaip teigiama aiškinamajame rašte, įstatymo galiojimo laikas pratęstas iki kol bus priimta nauja Tautinių mažumų

įstatymo redakcija, kuri patikslins asmenų, priklausančių tautinėms mažumoms, teises ir laisves, bus suderinta su kitais įstatymais, Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija, kitais tarptautiniais dokumentais ir teisės aktais. ■

VYRIAUSYBĖJE

Patvirtinta Nacionalinė antidiskriminacinė 2009-2011 metų programa

Kovo 9 d. Vyriausybė patvirtino Nacionalinę antidiskriminacinę 2009-2011 metų programą.

Programa siekiama užtikrinti nediskriminavimo ir lygių galimybių principų įgyvendinimą, ugdyti visuomenės sąmoningumą, supratimą ir toleranciją lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, išitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindų, tirti diskriminacijos apraiškas ir priežastis, informuoti visuomenę lygių teisių klausimais.

Programos įgyvendinimo 2009-2011 m.

priemonėse, be kita ko, numatoma: išanalizuoti ir prireikus tobulinti nediskriminacijos teisinę bazę; į valstybės tarnautojų, teisėjų, advokatų mokymo programas įtraukti antidiskriminacinio švietimo nuostatas; atlikti diskriminacijos srities tyrimus, apžvalgas, analizes; išanalizuoti užsienio valstybių patirtį skatinant rasiinę toleranciją; rengti ir skelbti informaciją apie diskriminacijos rūšis, apraiškas, priežastis, nusikalstamas veikas; organizuoti antidiskriminacines visuomenės informavimo ir švietimo kampanijas, renginius; rengti seminarus, mokymus, kitas švietėjiškas priemones

antidiskriminacijos klausimais bendrojo lavinimo mokyklų pedagogams, jaunimo asociacijų nariams, teisėjams, prokurorams, prokuratūros, valstybės tarnautojams, policijos pareigūnams, Valstybės saugumo departamento pareigūnams, asmenims, dirbantiems visuomenės informavimo srityje, darbdavių ir nevyriausybinų organizacijų atstovams; išanalizuoti esamą neteisėtą informacijos, skatinančios netoleranciją įvairioms žmonių grupėms ir kurstančios neapykantą prieš tokias grupes internete, kontrolės sistemą ir pateikti siūlymus dėl jos tobulinimo. ■

NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI

Paminėta Tarptautinė Holokausto aukų atminimo diena

Tarptautinę Holokausto aukų atminimo dieną – Sausio 27 – ają – Lietuvos žydų bendruomenės patalpose Vilniuje įvyko Holokausto aukoms atminti skirtas renginys.

Jo metu buvo parodytas mokomasis dokumentinis filmas „Holokausto liudininkai pasakoja“. Tai pasakojimas apie tai, kaip tarpukario ir Antrojo pasaulinio karo metais iki Katastrofos gyveno Lietuvos žydų bendruomenė, koks buvo žydų gyvenimo būdas, tarpusavio santykiai, tradicijos. Karo metais didžioji dalis šios bendruomenės buvo

sunaikinta. Lietuva neteko 200 tūkstančių žydų tautybės savo piliečių. Keturių liudininkų – Fromos Kučinskienės, Rachelės Margolis, Marko Petuchausko ir Leibos Livšico – pasakojimai į videojuostą įrašyti 1995 – 1999 m. Lietuvoje ir yra 20 valandų trukmės.

Liudininkų pasakojimai filme iliustruoti to meto nuotraukomis ir dokumentiniais kino kadrais. Filmą skirtas bendrojo lavinimo mokyklų mokiniam kaip pagalbinę priemonę per istorijos, pilietinio, dorinio ugdymo, lietuvių kalbos ir etikos pamokas.

Antroje Tarptautinės Holokausto aukų atminimo dienos minėjimo dalyje buvo parodytas Kauno rajono Garliavos Jonučių vidurinės mokyklos dramos studijos „Vaidyba“ vieno veiksmo spektaklis „Moteris ištekėjusi už kalakuto“ pagal švedų dramaturgo Gunillos Boethius pjesę. Spektaklis pasakoja apie žmogaus pasirinkimo galimybę ir apie tai, kad ne visada tokia galimybė yra.

Holokausto aukų atminimo diena – Sausio 27 – oji – daugelyje Europos šalių yra minima nuo 2005 m.

TBN inf.

A. Daunoravičius paskirtas Tautinių mažumų ir išėivijos departamento generaliniu direktoriumi

Ministro Pirmininko potvarkiu Tautinių mažumų ir išėivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generaliniu direktoriumi nuo vasario 10 d. paskirtas Arvydas Daunoravičius, laimėjęs konkursą į šias pareigas.

A. Daunoravičius gimė 1963 m. sausio 18 d. Vilniuje. Mokėsi Vilniaus 18-joje vidurinėje mokykloje (dabar – Vilniaus Antakalnio vidurinė mokykla). 1986 m. baigė Vilniaus universiteto Fizikos fakultetą.

A. Daunoravičius aštuoniolika metų praleido diplomatinėje tarnyboje. 1991 m. pradėjo dirbti Užsienio reikalų ministerijoje. 1994-1995 m. – Užsienio reikalų ministerijos Amerikos šalių skyriaus vedėjas, 1995-2000 m. – Lietuvos Respublikos ambasados Belgijos Karalystėje, Nyderlandų Karalystei ir Liuksemburgo Didžiąjai Hercogystei patarėjas, 1998-1999 m. – Lietuvos Respublikos laikinasis reikalų patikėtinis Belgijos Karalystėje, Nyderlandų Karalystei ir Liuksemburgo Didžiąjai Hercogystei, 2000-2003 m. – Užsienio reikalų

ministerijos Rytų Europos ir Vidurinės Azijos šalių skyriaus vedėjas, 2003-2008 m. – Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Čikagoje (JAV). Pastaruoju metu buvo Užsienio reikalų ministerijos Globalios politikos departamento direktoriaus pavaduotojas.

A. Daunoravičius apdovanotas Ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi, o taip pat medaliu, skirtu paminėti Lietuvos narystei Europos Sąjungoje ir NATO, bei atminimo ženklų „Už asmeninį indėlį plėtojant Lietuvos transatlantinius ryšius bei Lietuvos Respublikos pakvietimo į NATO progą“.

Moka anglų ir rusų kalbas, turi prancūzų ir lenkų kalbų žinių.

Vedęs. Žmona Loretą – ekonomistė, duktė Emilija – moksleivė. ■

Pasižymėjusiems puoselėjant gimtąją kalbą – apdovanojimas

Tautinių mažumų ir išėivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsteigė kasmetinį apdovanojimą „Už gimtosios kalbos išsaugojimą ir puoselėjimą“ (toliau – Apdovanojimas).

Šiuo Apdovanojimu bus įvertinami Lietuvos tautinėms bendrijoms priklausančių švietimo ir kultūros veikėjų nuopelnai, skleidžiant ir puoselėjant gimtąją kalbą bei kultūrą, supažindinama visuomenė su ypatingai šioje srityje nusipelnusiais žmonėmis.

Apdovanojimo procedūroms atlikti departamentas sudaro penkių narių Vertinimo komisiją (toliau – Komisija), kuriai vadovauja departamento generalinis direktorius.

Kandidatais Apdovanojimui gauti,

kaip teigiama Apdovanojimo nuostatuose, gali būti pristatyti ne jaunesni kaip šešiolikos metų sulaukę Lietuvos gyventojai, priklausantys tautinėms bendrijoms.

Kandidatą Apdovanojimui gauti gali siūlyti tautinių mažumų nevyriausybines organizacijas, Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybės, bendrojo lavinimo ir auštosios mokyklos. Viena organizacija ar institucija gali kasmet siūlyti ne daugiau kaip vieną kandidatą Apdovanojimui gauti.

Motyvuoti siūlymai Apdovanojimui gauti pateikiami raštu Komisijai ne vėliau vasario 5 d.

Informacija apie kvietimą teikti kandidatus Apdovanojimui gauti skelbiama departamento interneto svetainėje www.tmid.lt.

Komisija, vertindama kandidatų nuopelnus, skleidžiant ir puoselėjant gimtąją kalbą bei kultūrą, atsižvelgia į šiuos kriterijus: kandidato veiklą, saugant ir puoselėjant gimtąją kalbą; kandidato veiklos reikšmę gimtosios kalbos sklaidai Lietuvoje; kandidato veiklos reikšmę lietuvių ir gimtosios kalbų bei kultūrų sąsajoms.

Apdovanojimas laureatams įteikiamas kasmet vasario mėnesį departamento nustatytoje vietoje.

Laureatų skaičius kiekvienais metais negali viršyti trijų asmenų.

Kiekvienas laureatas apdovanojamas diplomu, knyga ir pinigine premija (iki 500 Lt).

TBN inf.

Premjeras susitiko su Lietuvos lenkų bendruomenės atstovais

Žemės gražinimo, švietimo, pavardžių rašymo temos aptartos Ministro Pirmininko Andriaus Kubiliaus susitikime su Lietuvos lenkų bendruomenės atstovais sausio 9 d. Šis susitikimas surengtas prieš kelias dienas iki Premjero vizito į Lenkiją.

A. Kubilius sakė vertinąs susitikimo dalyvių, tarp kurių buvo ir Seimo narių, politinę patirtį, patarimus. Premjeras taip pat pažymėjo, kad jau dešimtmetį veikia Lietuvos ir Lenkijos Seimų narių

asamblėja, kurios vadovu yra buvęs ir jis.

Susitikime aptarti žemės gražinimo buvusiems savininkams ar jų palikuonims Vilniaus ir Šalčininkų rajonuose klausimai, švietimo lenkų mokomąja kalba padėtis, lenkiškų vardų ir pavardžių rašymas. A. Kubilius susitikimo dalyvius patikino, kad tai, ką galima efektyviai ir greitai padaryti, Vyriausybė ir stengsis padaryti. Po Premjero vizito į Lenkiją turėtų įvykti pasitarimas dėl žemės gražinimo. Klausimai dėl asmenvardžių

rašymo taip pat turėtų būti svarstomi ir sprendžiami artimiausiu metu.

Susitikime dalyvavęs Nepriklausomybės akto signataras Česlovas Okinčicas pasidžiaugė, kad Ministro Pirmininko susitikimas su Lietuvos lenkų bendruomenės atstovais įvyko būtent prieš vizitą į Lenkiją ir pažymėjo abipusę tokių susitikimų naudą.

Susitikime taip pat dalyvavo švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius, Užsienio ir Kultūros ministerijų atstovai, Vilniaus apskrities viršininkas. ■

Aptarti dviejų šalių tautinių mažumų klausimai

Pirmojo dvišalio vizito, įvykusio sausio 14–15 d., Varšuvoje metu Ministras Pirmininkas Andrius Kubilius su Lenkijos aukščiausiais pareigūnais aptarė, be kitų, ir tautinių mažumų abiejose šalyse klausimus.

A. Kubilius su Lenkijos Premjeru Donaldu Tusku apsvarstė tautinių mažumų problemas ir sutarė ieškoti bendrų sprendimų. Lenkijos Ministras Pirmininkas pažadėjo, kad svarstys galimybę keisti teisės aktus, reglamentuojančius Lenko kortos klausimus. Jis pažadėjo išspręsti ir lietuviškų mokyklų Seinuose bei Punske finansavimo problemas. Savo ruožtu Lietuvos Premjeras išreiškė įsitikinimą, kad vardų ir pavardžių rašymo klausimo sprendimas bus artimiausiu metu.

D. Tuskas priėmė A. Kubiliaus kvietimą jau šį pavasarį atvykti vizito į Lietuvą. Numatoma, kad abu Premjerai kartu apsilankys Lenkijoje Seinuose ir Punske, o Lietuvoje – Šalčininkuose ir Vilniuje.

A. Kubiliaus susitikimuose su Lenkijos Seimo Pirmininku Bronislavu Komorowskiu ir šios šalies Senato Pirmininku Bogdanu Borusewicziumi taip pat aptartos tautinių mažumų

Lietuvoje ir Lenkijoje problemos. Ministro Pirmininko A. Kubiliaus teigimu, Lietuvos Seimo ir Vyriausybės teisininkai mielai prisidėtų prie bendrų svarstymų, kaip spręsti su Lenko korta susijusius teisinio reguliavimo klausimus.

A. Kubilius davė interviu Lenkijos dienraščiui „Rzeczpospolita“. Jo korespondentas pateikė klausimų ir dėl lenkų mažumos padėties Lietuvoje. Pastebėjęs, kad A. Kubiliaus kaip Premjero pirmas vizitas yra į Lenkiją, korespondentas paklausė: „Spaudos konferencijoje jūs pasakėte, kad esate pasiruošęs spręsti Lietuvos lenkų problemas. Ar ištikrėtų taip?“ Atsakydamas į šį klausimą, Ministras Pirmininkas pažymėjo kad, pirmiausia, mūsų ir Lenkijos santykiai yra geri. „Kai dėl lenkų bendruomenės Lietuvoje, tai, jeigu lyginsime jos padėtį Lietuvoje švietimo, ekonomikos ir kitais požiūriais su lenkų padėtimi kitose šalyse, tai Lietuva yra pirmoje vietoje. Ir tai ne tik mano nuomonė“, - sakė A. Kubilius. – „Pirmasis Lenkijos aukštosios mokyklos filialas užsienyje buvo atidarytas Lietuvoje. Yra neišspręstų problemų. Kai kurios

jų sprendžiamos taip ilgai, kad jau darosi nuobodu. Tai pavardžių rašymas, paminklinis akmuo Bereznykuose, įžeidžiantis lietuvių jausmus, nepradėtas tiesti Via Baltica kelias, elektros tiltas tarp Lietuvos ir Lenkijos. Apie tai kalbama dešimt ar penkiolika metų. Aš manau, kad atėjo laikas šias problemas išspręsti“.

„Rzeczpospolita“ korespondentas taip pat paklausė, kodėl šias problemas greitai papildė Lenko korta, kurią daugiausia, kaip jis teigė, kritikavo konservatoriai, o, kai ji buvo svarstoma Lenkijoje, kritikos balsų iš Lietuvos nebuvo girdėti. A. Kubiliaus nuomone, tada nebuvo žinomos teisinės detalės. „Lenkijos Premjeras man pasakė, kad Lenkija pasiruošusi priimti Lenko kortos įstatymą. Todėl abejonių nebeliko“, - teigė A. Kubilius. - „Aš tikiu permainingomis. Tokiu atveju Lietuvos Seimo nariai lenkai neturės problemų dėl to, kad jie yra Lenko kortos savininkai. Į Kortą reikia žiūrėti plačiau, mūsų regione ji yra precedentas. Į ją gali atsiliiepti Rusija bei Baltarusija ir įteisinti panašius dokumentus Lietuvoje, o taip pat Latvijoje ir Estijoje, kur rusų diaspora nepalyginamai didesnė“. ■

Valstybės politiką tautinių mažumų srityje įgyvendinanti institucija numatoma įstatymu

Sausio 22 d. Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas Arminas Lydeka ir komiteto narys Valerijus Simulik susitiko su Tautinių bendrijų tarybos nariais, pranešė Seimo Rysių su visuomene skyrius.

Ministro Pirmininko Andriaus Kubiliaus pateiktoje Vyriausybės programoje, kuriai pritarė Seimas, numatyta iki 2009 m. birželio 1 d. panaikinti Tautinių mažumų ir išėivijos departamentą prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, išėivijos reikalų koordinavimą perduodant Užsienio reikalų ministerijai, o tautinių mažumų reikalų koordinavimą – Kultūros ministerijai.

Tautinių bendrijų tarybos nariai

sakė esą susirūpinę dėl to, kad nebūtų bloginama tautinių mažumų padėtis Lietuvoje. „Nenorime tapti x ministerijos paskutiniojo skyriaus dalimi“, - sakė Estų tautinės bendrijos narė. Susitikimo dalyviai teigė, kad daugelis bendrijų Lietuvoje gyvena šimtmečius, kartu su lietuviais kūrė jos istoriją, puoselėja šalies nepriklausomybę ir vienybę. Valstybės institucinė politika turėtų atspindėti tautinių mažumų reikšmę, kuriant Lietuvos gerovę.

Tautinių bendrijų taryba pristatė savo posėdyje priimtą sprendimą dėl tautinių mažumų ir išėivijos institucinės sistemos atskyrimo.

Komiteto pirmininkas A. Lydeka pritarė tautinių bendrijų atstovų nuo-

monėi, kad išėivijos reikalai iš esmės yra kitokio pobūdžio nei Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų, todėl institucinis atskyrimas tikrai reikalingas. Pirmininko nuomone, institucijos pavadinimas ir priklausomybė nėra esminiai dalykai. Svarbiausia, kad tautybių reikalais besirūpinanti institucija būtų stipri ir pajėgi spręsti tautinių bendrijų klausimus. A. Lydeka pažymėjo, jog valstybės politiką tautinių mažumų srityje įgyvendinanti institucija numatoma įstatymu ir paragino tautinių bendrijų atstovus aktyviai rengti pasiūlymus Tautinių mažumų įstatymo projektui. Įstatymą priimti ketinama Seimo pavasario sesijoje. ■

Tautinių bendrijų reikalai turi būti sprendžiami efektyviau

Sausio 23 d. Ministras Pirmininkas Andrius Kubilius susitikime su Tautinių bendrijų tarybos nariais palinkėjo pašnekovams ir toliau tęsti aktyvią kultūrinę ir švietėjišką veiklą, praturtinančią daugiatautės Lietuvos gyvenimą, rašoma Vyriausybės spaudos tarnybos pranešime. Tautinių bendrijų atstovai padėkojo Vyriausybei už dėmesį, skiriamą jų reikalams, ir vykstantį dialogą.

Dalis Tautinių bendrijų tarybos narių pozityviai vertino planus, panaikinus Tautinių mažumų ir išėivijos departamentą prie Vyriausybės, išėivijos reikalų koordinavimą perduodant Užsienio reikalų ministerijai, o tautinių mažumų reikalų koordinavimą – Kultūros ministerijai. Abejojantiems tokios permainos būtinumu Premjeras paaiškino, kad dabartinė struktūra nėra gyvybinga, o Tautinių bendrijų departamento įkūrimas prie Kultūros (ar kurios nors kitos) ministerijos padėtų

efektyviau spręsti tautinių mažumų reikalus, nes tokiu atveju jiems būtų atstovaujama ministro lygiu teikiant pasiūlymus Vyriausybei. Be to, ministerijoje tautinių mažumų reikalus galėtų kuruoti atskiras viceministras.

Susitikime nutarta sudaryti laikiną darbo grupę, kuri radus bendrą sutarimą pateiktų pasiūlymus dėl pasiruošimo tokiai pertvarkai ir jos eigos. Darbo grupėje tarsis tautinių bendrijų, Kultūros ministerijos, Vyriausybės kanceliarijos atstovai.

Ministras Pirmininkas taip pat pasiūlė įkurti jo vadovaujamą tarybą tautinių bendrijų reikalams spręsti. Ji rinktųsi porą kartų per metus, sprendama aktualius klausimus, ir taip tautinių bendrijų reikalams būtų atstovaujama aukščiausiu politiniu lygiu.

Deividas Matulionis, l. e. p. Vyriausybės kancleris: „Pertvarką

turime padaryti, nes Tautinių mažumų ir išėivijos departamentas prie Vyriausybės – negyvybinga struktūra. Turi būti ministras, kuris turi atsakyti už tautinių mažumų ir išėivijos klausimus. Šiuo metu departamentas tarsi pakabintas, jis neturi tiesioginio pavaldumo. Premjeras pasiūlė turėti tautinių mažumų viceministrą – ar Kultūros ministerijoje, ar prie kitos ministerijos.

Nusprendėm, kad artimiausiu metu bus sudaryta darbo grupė vyriausybės kanceliarijoje, gal būt, aš vadovausiu, Kultūros ministerija, ir taip pat kviesimės tautinių bendrijų atstovus.

Tautinių mažumų atstovai sutiko, kad prie Vyriausybės būtų įstaigta Tautinių bendrijų taryba. Tai nebūtų atskira institucija, o vieną kartą per pusę metų susirenkanti Premjero vadovaujama taryba, kuri išklaustų tautinių mažumų nuogaštavimus“.

Vitalijus Karakorskis, Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas: „Nematau didelių problemų, jei vietoj Tautinių mažumų ir išėivijos departamento tautinių bendrijų reikalais rūpinsis ministerijos padalinys. Svarbiausia – politikos turinys. Kaimyninėse šalyse egzistuoja įvairūs modeliai. Opus yra finansavimo klausimas. Paskaičius programoms skiriamas lėšas, vienam tautinių mažumų atstovui išėina vienas litas per metus“.

Adas Jakubauskas, Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas: „Atsakingos institucijos statuso sumenkinimas gali neigiamai atsiliiepti valstybės požiūriui. Jau ir dabar etninių mažumų programų finansavimas yra niekingai menkas – vos 300 tūkstančių litų per metus. Manau, kad departamento statusą reikia išlaikyti“.

Larisa Dmitrijeva, Lietuvos rusų bendruomenės atstovė: „Tautinės mažumos neprieštarautų atskiros nedidelės ministerijos steigimui.“

Nebūtume prieš, jei tai bus ministras tautinių mažumų. Ministeriją tokią mažą – ir išlaidų tiek nereikės, ir būsime užtikrinti demokratinėmis galimybėmis ir mūsų teisėmis“.

Lučija Bartkienė, Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė: „Ateityje ši institucija turėtų vadintis Tautybių departamentas. Kad jo autoritetas būtų svaresnis, jis turėtų būti autonomiškas su atskiru finansavimu. Ypatingai svarbu neprarasti tos per 20 metų sukauptos pozityvios patirties ir tradicijų. Šiuo metu Tautinių bendrijų taryba turėtų būti vieninga kaip niekada, ieškant kuo geresnių bendradarbiavimo kelių“.

Imantas Melianas, Tautinių bendrijų tarybos koordinatorius: „Vykdant Vyriausybės programoje numatytą Tautinių mažumų ir išėivijos departamento reorganizaciją, neturėtų nukentėti tie, kuriems pirmiausia ir buvo įsteigta ši institucija – Lietuvos tautinių bendrijų atstovai. Gaila, kad jie nebuvo informuoti

apie planuojamas permainas laiku, kad galėtų ramiai ir dalykiškai pateikti savo pasiūlymų šiuo klausimu. Taip pat turi būti įmanomai išsaugotas ir turimas departamento (turiu omenyje jo darbuotojus) potencialas – būtų per didelė prabanga po dvidešimties metų darbo vėl pradėti viską iš naujo. Kita vertus, sunku suprasti tai, kas vyksta iš tikrųjų; akivaizdžiai trūksta skaidrumo priimant su minėta reorganizacija susijusius sprendimus. Kartais atrodo, kad vienu metu judama visiškai skirtingomis kryptimis. Premjeras ir Seimo pirmininkas yra viešai patvirtinę, kad departamento reorganizacija vyks taip, kaip tai buvo numatyta Vyriausybės programoje, bet tuo pačiu metu buvo paskelbtas konkursas institucijos, kuriai tariamai liko gyventi vos keli mėnesiai, vadovo pareigoms užimti. Tokios dviprasmybės neigiamai veikia etnopolitinę bendruomenę – atsiranda erdvė visokiausioms prielaidoms, gandams ir įtampoms, net antagonistinių interesų grupių susidarymui. Tikėkimės, kad jau greitai gausime atsakymus į šiuos klausimus“.

2008-ųjų Tolerancijos žmogaus titulas suteiktas M. Drungai

2008 – ujų metų Tolerancijos žmogumi paskelbtas žurnalistas Mykolas Drunga.

Tokį sprendimą sausio 31 d. Kaune, Vytauto Didžiojo universitete, paskelbė Sugiharos fondo valdyba, atsižvelgdama į visuomeninės ekspertų komisijos siūlymus o rinkimus, kaip ir kasmet, organizavo „Sugiharos fondas – diplomatai už gyvybę“.

Ekspertų komisiją sudaro šeši žmonės: istorikas Antanas Kulakauskas, žurnalistai Saulius Spurga ir Indrė Makaraitytė, Švietimo kaitos fondo direktorius Vytautas Tolėikis, politologas Vladimiras Laučius.

Titulo laimėtojui įteikiamas diplomatas ir medalis su Lietuvoje dirbusio Japonijos diplomato Chiune Sugiharos, kuris

padėjo išsigelbėti nuo nacių persekiojimo tūkstančiams žydų per Antrąjį pasaulinį karą, atvaizdu.

Šiomet fondo valdyba, atsižvelgdama į visuomeninės ekspertų komisijos nominacijos siūlymus, rinkosi iš keturių kandidatūrų. Tai – teisininkas Dainius

Žalimas, literatūrologas, eseistas ir vertėjas Laimantas Jonušys bei žurnalistai Kęstutis Girnius ir M. Drunga.

Tolerancijos žmogumi skelbiamas Lietuvos pilietis, savo veiksmais, viešu pavyzdžiu

arba atviru žodžiu stojęs prieš ksenofobijos bei antisemitizmo, kitaminčių, kitatikių bei kitatačių persekiojimą, pasisakęs prieš radikalizmo apraiškas bei prietarus politiniame – visuomeniniame gyvenime.

Metų Tolerancijos žmogus šiomet buvo skelbiamas aštuntą kartą. ■

„Sugiharos fondo – diplomatai už gyvybę“ rengiamų Metų tolerancijos žmogaus rinkimų laureatai:

2001 m. – reformatų kunigas Tomas Šernas

2002 m. – profesorė Irena Veisaitė

2003 m. – žurnalistas Algimantas Čekuolis

2004 m. – kino režisierius Saulius Beržinis

2005 m. – vienuolis pranciškonas Arūnas Peškaitis

2006 m. – psichologas Robertas Povilaitis

2007 m. – dainininkė Jurga Šeduikytė

2008 m. – žurnalistas Mykolas Drunga

Seimo Pirmininkas: Tautinių mažumų ir išėivijos departamento reorganizacija padės geriau spręsti iškilusius klausimus

Sausio 26 d. Seimo Pirmininkas Arūnas Valinskas, kaip informavo jo atstovė spaudai Indrė Viržintė, priėmė tautinių mažumų organizacijų atstovus. Parlamento vadovas teigė, kad Tautinių mažumų ir išėivijos departamento reorganizacija bus teigiamas postūmis efektyvesniam ir tautinių mažumų, ir išėivijos klausimų sprendimui.

„Noriu nuraminti visus tautinių mažumų atstovus. Jų statusas tikrai nesumažės, o kelias į aktualių klausimų sprendimą sutrumpės. Negalime sumažinti dėmesio nei vienai visuomenės daliai, nes be jų Lietuva nebūtų tokia įvairi ir spalvinga“, - sakė Seimo Pirmininkas.

Patvirtindamas savo žodžius, A. Valinskas pasiūlė Tautinių bendrijų tarybos pirmininkui Vitalijui Karakorskiui tapti Seimo Pirmininko visuomeniniu padėjėju tautinių mažumų klausimais. ■

Olgos Posaškovos nuotr.

Susitikimo metu (iš kairės): Seimo Pirmininkas Arūnas Valinskas, Lietuvos baltarusių bendruomenės atstovas Valentinas Stechas, Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas Adas Jakubauskas, Tautinių bendrijų tarybos koordinatūrus Imantas Melianas, Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas Vitalijus Karakorskis.

Užsienio reikalų ministras pasveikino Lietuvos žydų sporto klubą „Makabi“ atkūrimo dvidešimtmečio proga

Lietuvos užsienio reikalų ministras Vygaudas Ušackas vasario 20 d. pasveikino Lietuvos žydų sporto klubą „Makabi“ atkūrimo dvidešimtmečio proga.

„Linkiu Jums asmeniškai ir visiems „Makabi“ sporto klubo nariams tokio paties neišsenkančio entuziazmo ir energijos, kuria „Makabi“ sporto klubas pasižymėjo po Lietuvos valstybingumo atkūrimo“, - rašė ministras sveikinimo laiške klubo pirmininkui Semionui Finkelšteiniui.

Ministro teigimu, „Makabi“ sporto klubo nuopelnai, garsinant Lietuvą pasaulyje, yra išskirtiniai.

„1989 m. Tel Avive vykusioje pasaulinėje makabiadoje išskleista trispalvė buvo ne tik pilietinės drąsos aktas, bet ir simbolis tos kovos už laisvę, kurios žydų ir lietuvių tautos petys į petį siekė ilgus dešimtmečius būdamas Sovietų priespaudoje“, - teigiama ministro laiške.

Ministras taip pat išreiškė įsitikinimą, kad Lietuvos žydų „Makabi“

sporto klubo pergalės ir toliau garsins Lietuvos vardą. Klubo veikla, anot ministro, daro didelę įtaką ne tik Lietuvos žydų bendruomenės visuomeniniam gyvenimui, bet ir visam Lietuvos sportui.

„Lietuvos „Makabi“ sporto klubo atletams linkėčiau ko geriausios kloties artėjančiose XVIII pasaulinėse „Makabi“ žaidynėse, iš kurių, esu tikras, jie sugrįš su aukštais apdovanojimais“, - rašė ministras V. Ušackas.

TBN inf.

Trys klausimai

Jonas RUMŠA

- Pernai Vyriausybė patvirtino Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2008 – 2010 metų programą.

Joje, be kita ko, numatyta mažinti socialinę romų atskirtį, plėtoti vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų švietimą ir kt. Kaip jūsų Centras dalyvauja, vykdamas šią Programą?

- Viena svarbiausių mūsų darbo krypčių – priešmokyklinis vaikų ugdymas, jų paruošimas mokyklai. Integracija turi prasidėti nuo pat mažumės. Dvejus – trejus metus iki pirmos klasės romų vaikai mokomi piešti, taisyklingai kalbėti lietuvių kalba, dainuoti, spręsti matematikos uždavinėlius, pažinti juos supantį pasaulį, vaikams skiepijami socialiniai įgūdžiai. Pernai Centre veikė dvi priešmokyklinės grupės, kuriose buvo 33 vaikai nuo ketverių iki aštuonerių metų. Rūpinamės ir vaikų fiziniu ugdymu. Vieną kartą per savaitę jie vežami į baseiną. Kasdien nemokamai maitinami pietumis.

Apskritai, pas mus, Lietuvoje, daug kalbama apie integraciją. Geriausia integracija būtų romų vaikams lankyti bendrus miesto lopšelius – darželius. Taip turėtų būti ir mokyklose. Kirtimų gyvenvietės romų vaikai mokosi dviejose – „Saulėtekio“ ir Naujininkų vidurinėse mokyklose. „Saulėtekyje“ romų vaikai mokosi atskiroje klasėje. Aiškinama, kad jie mokomi lietuvių kalba, tuo tarpu mokykla yra rusų mokomąja kalba. Naujininkų mokykloje romų vaikai mokosi bendroje klasėje.

Svetlanai Novopolskajai, Romų visuomenės centro direktorei

Šiuo metu joje yra 22 romų tautybės mokiniai, kai kurie iš jų jau pasiekė septintą klasę. Tačiau mokyklos vadovybė nepriima visų norinčių joje mokytis. Pernai dar gegužės mėnesį surinkome 15 – kos tėvų prašymus priimti jų vaikus į šią mokyklą, o buvo priimti tik tai septyni. „Mokykla – ne guminė“, – aiškino tėvams mokyklos socialinė pedagogė.

Be priešmokyklinio ugdymo užsiėmimų, Romų visuomenės centre veikia Dienos centras. Jis pradeda darbą nuo 13 valandos. Jame randa mėgstamą užsiėmimą vaikai iki 18 metų. Yra muzikos, dainos, gitaros būreliai, interneto prieiga.

- Kaip mažinama romų socialinė atskirtis, vykdoma integracija į darbo rinką?

- Projektų yra daug. Tai ir ES EQUAL iniciatyvos projektas „Romų integracijos į darbo rinką mechanizmo sukūrimas ir išbandymas“, projektas „Romų teisės: teisinės pagalbos programa“, Nacionalinės Dienos centrų programos projektas „Laipteliai į viršų“, naujas dviejų metų trukmės projektas įdarbinimo klausimais „Atsigręžk į romus“, valstybinės kalbos kursai ir kt.

Tarp romų labai opi nedarbo problema. Artimai bendradarbiaujame su Vilniaus darbo birža, kurios atstovai nuolat lankosi mūsų Centre. Tačiau į šiuos susitikimus romai neina, nes netiki, kad Darbo birža jiems padės. Tiesa, pernai mūsų Centrai tarpininkaujant pavyko įdarbinti per dešimt romų tautybės asmenų. Padėtis turėtų pagerėti, kai šiais metais, kaip ir numatyta minėtoje Romų integracijos programoje, Romų visuomenės centre bus įrengtas kompiuterizuotas informacinis darbo paieškos centras.

Pernai per 130 romų baigė vairuotojų kursus.

Tačiau ne visus kursus romai gali lankyti, nes juose mokytis reikalingas ne mažesnis kaip pagrindinis išsilavinimas, o daug romų jo neturi.

Siekdami užpildyti šią spragą, prieš dvejus metus įdiegėme nuotolinį mokymą, kuris vykdomas pagal bendrojo lavinimo mokyklos programą. Šiais mokslo metais mokosi 19 asmenų, dalis – aukščiausioje – devintojoje klasėje.

Romams labai reikalingos teisinės konsultacijos. Mums daug padeda viešoji įstaiga Teisės ir tolerancijos institutas. Esame dėkingi teisininkui Dainiui Kairiūkščiui už nemokamas konsultacijas įdarbinimo, įvairių dokumentų rengimo klausimais.

- Ar keičiasi visuomenės požiūris į romus?

- Mes nepastebime, kad keistųsi visuomenės požiūris į romus. Šios tautybės asmenys dažnai susiduria su diskriminacija. Pirmiausia, tai pasakytina apie darbo rinką, darbdavių požiūrį į romus. Spauldoje buvo rašyta apie vieną romę, kuri teisme įrodė, kad nebuvo priimta į darbą dėl tautybės. Tai precedentas. O tokių teismo procesų galėtų būti daug, tačiau labai sunku įrodyti, kad tavęs į darbą nepriėmė būtent dėl tautybės. Į akis to niekas nesako. Prigalvoja visokiausių dalykų. Tačiau kitą kartą galima išgirsti: „čigonams čia ne vieta“.

Vakarų Europoje, į kurią taip siekia integruotis Lietuva, darbdaviams visai nesvarbu darbininko ar tarnautojo tautybė. Svarbiausia – kvalifikacija, sugebėjimas atlikti pavestą darbą ir pan. Tai patvirtina gyvenimo tikrovė. Mūsų romai, kaip ir lietuviai, sėkmingai dirba Didžiojoje Britanijoje, Airijoje ir kitose šalyse. ■

Fotografijos konkursas

„Panašūs ir skirtingi...“

Kovo 12 d. Tautinių bendrijų namuose vyko fotografijos konkurso jaunųjų laureatų ir jų mokytojų apdovanojimo ceremonija.

Tautinių mažumų ir išėivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio mėnesį paskelbė šalies bendrojo lavinimo mokyklų ir neformaliojo ugdymo įstaigų mokinių fotografijos konkursą „Panašūs ir skirtingi – įvairių tautų gyvenimo Lietuvoje atspindžiai“.

Organizuojant konkursą buvo siekiama keletu tikslų: fotografijos meno pagalba sudaryti sąlygas mokinių kūrybinei raiškai, skatinti jaunimą domėtis tautinių mažumų gyvenimu, jų kultūrinėmis vertybėmis, tradicijomis.

Fotografijos konkurse aktyviai dalyvavo Vilniaus, Šiaulių miestų bei Vilniaus, Alytaus ir Švenčionių rajonų mokyklų 12-18 metų moksleiviai. Iš viso konkursui pateikta per 40 įdomių ir originalių darbų. Juose įvairaus amžiaus moksleiviai išreiškė savo požiūrį

į kitų tautų atstovų savitumą.

Fotografijas vertino ekspertų komisija, kurią sudarė Tautinių mažumų ir išėivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Vilniaus dizaino kolegijos ir Reklaminių fotografijos studijos „Fotoprojektai“ atstovai.

Trijose amžiaus grupėse (12-13, 14-15, 16-18 metų) atrinkti fotografijos konkurso I, II ir III vietų laureatai. Jiems skirti skatinamieji prizai pagal šiuos vertinimo kriterijus – temos atskleidimas, formos ir turinio originalumas, savitumas, darbo meniškumas ir estetiškumas.

Tautinių mažumų ir išėivijos departamento generalinio direktoriaus pavaduotojas Stanislav Vidtmann dėkojo

Konkurso laureatai - Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazijos moksleiviai (iš kairės) Domantas Umbrasas, Justina Jakubovič ir Dovilė Kindurytė.

konkurse dalyvavusiems moksleiviams ir mokytojams, kvietė gilinti žinias fotografijos mene, domėtis Lietuvos tautine ir kultūrine įvairove, įdomias akimirkas įamžinti nuotraukose.

Fotografijos konkurso „Panašūs ir skirtingi – įvairių tautų gyvenimo Lietuvoje atspindžiai“ laureatams ir jų mokytojams buvo įteikti Tautinių mažumų ir išėivijos departamento diplomai ir padėkos raštai.

TBN inf.

I laipsnio diplomas

Deimantei JEROŠENKOVAI

(Šiaulių „Saulėtekio“ vid. m-kl.),

Agnei Ritai KUČINSKAITEI

(Molėtų gimnazija).

II laipsnio diplomas

Viktorijai MALYŠKO (Vilniaus

P. Skorinos vid. m-kl.),

Vitai SEMELIŪNAITEI

(Šiaulių „Saulėtekio“ vid. m-kl.).

III laipsnio diplomas

Aurimui DIRSEI (Vilniaus

Radvilų gimnazija),

Dovilei KINDURYTEI (Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazija).

Padėkos raštai

Už temos atskleidimą:

Inai GIRULSKAJAI (Pabradės „Žeimenos“ gimnazija, Švenčionių raj.),

Editai GOLOVACKAJAI (Pabradės „Žeimenos“ gimnazija, Švenčionių raj.),

Vaivai GRAUŽINYTEI (Alytaus Putinų vid. m-kl.),

Aušrai LEŠKEVIČIŪTEI (Pivašiūnų vid. m-kl., Alytaus raj.),

Aistei SEMELIŪNAITEI (Šiaulių „Saulėtekio“ vid. m-kl.).

Už meniškumą:

Justinai JAKUBOVIČ (Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazija),

Vitai SEMELIŪNAITEI (Šiaulių „Saulėtekio“ vid. m-kl.),

Domantui UMBRASUI (Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazija).

Padėkos raštai mokytojams

Elvirai CEIKO (Pabradės „Žeimenos“ gimnazija, Švenčionių raj.),

Eglei JUODŽIUKYNIENEI (Alytaus Putinų vid. m-kl.),

Jolantai LIUBECKAITEI (Molėtų gimnazija),

Leokadijai MILOŠ (Vilniaus P. Skorinos vid. m-kl.),

Rasai PRIŠMONTIENEI (Šiaulių „Saulėtekio“ vid. m-kl.),

Janinai VASILIAUSKIENEI (Pivašiūnų vid. m-kl., Alytaus raj.),

Jūratei VITKAUSKIENEI (Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazija),

Irinai VOLODKOVIČ (Pabradės „Žeimenos“ gimnazija, Švenčionių raj.).

Lietuva – vaikų piešiniuose

Vasario 5 d. Tautinių bendrijų namuose įvyko Galinos Kuzminos knygos „Vaikai piešia Lietuvą“ sutiktuovės.

Jonas RUMŠA

Svarbu atskleisti vaikų talentą

G. Kuzmina – dailės mokytoja-ekspertė, Vilniaus dailės instituto (dabar – Vilniaus dailės akademija) auklėtinė, praeityje – Lietuvos rusų dramos teatro aktorė, Lietuvos rusų kultūros ir švietimo bendruomenės „Svetlica“ steigėja ir pirmininkė.

Knygos sutiktuovėse kalbėjusios Tautinių mažumų ir išeivijos departamento Tautinių mažumų skyriaus vedėjos Rasos Paliukienės nuomone, tik turtingos dvasios, plataus kūrybinio polėkio žmogus, mokytojas gali įskiepyti savo auklėtiniams pagarbą, meilę gimtajam kraštui, tolerancijos, pakantumo ir tarpusavio supratimo jausmus ir, svarbiausia, - perteikti juos menine raiška. „Tokia yra Galina Kuzmina“, - teigė R. Paliukienė.

G. Kuzmina jau trisdešimt aštuonerius metus moko vaikus dailės, piešimo paslapčių. Apie savo darbą, kuri labai myli, ji gali pasakoti labai daug. G. Kuzminos įsitikinimu, visi vaikai yra talentingi, tik reikia pastebėti ir padėti atskleisti jų talentą, palaikyti juos kūrybinio proceso metu. „Labai svarbu skatinti vaikus meninėmis formomis išreikšti juos supančią aplinką, gamtos grožį, istorinius ir dabarties įvykius“, - sako G. Kuzmina. Ji pastebėjo, kad įvairių tautybių vaikų labiausiai mėgstamas piešimo objektas – Gedimino pilis. Mokytoja siekia, kad tautinių mažumų vaikai per meną įsiliėtų į Lietuvos kultūrą ir gyvenimą, geriau pažintų jos istoriją, tradicijas, šventes.

Leidinyje yra vaikų nuo 4 iki 18 metų kūryba, kuri suskirstyta į penkis skyrius pagal tematiką: „Audiniai ir papuošimo detalės“, „Mažoji architektūra“, „Lietuvių tautiniai drabu-

žiai“, „Įvairūs vaizdeliai“ ir „Spalvoti piešiniai įvairia tematika“. Iš viso išspausdinta 250 juodai baltų ir spal-

Vladio Uznevicius nuotr.

Dailės mokytoja-ekspertė Galina Kuzmina ir jos buvusi mokinė, S.-Peterburgo poligrafijos instituto studentė Ana Oparina.

notų piešinių reprodukcijų. Reikėtų nemažos patalpos sutalpinti visus jau nauosius autorius vienu metu – jų yra net 170. Tai įvairių tautybių, skirtingų polinkių vaikai. Vieni anksčiau lankė G. Kuzminos užsiėmimus, kiti šiandien, mokytojos padedami, mėgina pažinti paslaptinę spalvų pasaulį.

Dailės pamokos nepraejo veltui

Ne vienas pedagogės auklėtinis pasirinko dailininko kelią ar kitą, susijusią su menu, kūryba, profesiją. Keli iš jų atvyko į mylimos mokytojos knygos sutiktuoves. Ana Oparina S.-Peterburgo poligrafijos institute studijuoja grafiką. Gražina Komarovska dailės užsiėmimus pradėjo lankyti, mokydamosi antroje klasėje. Vėliau mokėsi meno mokykloje, dabar studijuoja dizainą Vilniaus dailės akademijoje.

Šioje aukštojoje mokykloje studijuoja ir kita buvusi G. Kuzminos mokinė Elena Rudzinskaitė. Keli auklėtiniai pasirinko architekto specialybę. O Markas Gurskis apskritai nuėjo

savo mokytojos pėdomis – Vilniaus pedagoginiame universitete jis studijuoja dailės pedagogiką. Buvę mokiniai nepamiršta savo mokytojos, skambina, prašo patarimo, atvyksta susitikti.

Darbo patirtis – knygoje

„Vaikai piešia Lietuvą“ – trečioji G. Kuzminos parengta knyga. Pirmoji – „Netalentingų vaikų nėra“ – išėjo lygiai prieš dešimt metų. Beje, ją mokytoja išleido už savo asmenines lėšas. Knygoje visos piešinių reprodukcijos juodai baltos, nes spalvotoms trūko lėšų. Joje patyrusi pedagogė, ilgus metus vedusi dailės pamokas, pasidalino savo patirtimi, mintimis apie vaikų estetinį auklėjimą, jo įtaką visapusiškos asmenybės formavimui.

G. Kuzminą taip pat gilinasi į lietuvių ir rusų kultūrų sąsajas. „Sa-

kmė apie Igorio žygi“ – Lietuvos mokslininkų, mokytojų ir moksleivių kūryboje“ – taip vadinosi jos 2005 m. išleista knyga.

Šalis šiemet pažymi Lietuvos vardo paminėjimo istoriniuose šaltiniuose tūkstantmečio jubiliejų. Vilnius tapo

Europos kultūros sostine -2009. Šiems įvykiams G. Kuzmina skiria savo knygą. Knygos sutiktuvėse autorę sveikino, daug šiltų žodžių pasakė Tautinių bendrijų namų, tautinių mažumų organizacijų, Lietuvos rusų dramos teatro, kuriame G. Kuzmina vaidino dvylika

metų, atstovai, jos kolegos pedagogai. Kalbos skambėjo lietuvių, rusų, baltarusių, ukrainiečių, gruzinų kalbomis. Visi nepailstančiai mokytojai, knygų autoriui dėkojo už jos pasiukojamą darbą, linkėjo stiprios sveikatos ir naujų kūrybinių sumanymų. ■

Internete daugėja neapykantos nusikaltimų, piliečių netolerancija įgauna nusikalstamą pobūdį

Generalinės prokuratūros išplatintame pranešime dėl praėjusių metų nusikalstamų veikų asmens lygiateisiškumui ir sąžinės laisvei tendencijų pažymima, kad auga šios kategorijos nusikaltimų skaičius: vis daugiau nusikalstamų veikų padaroma prieš užsienio piliečius ir Lietuvoje gyvenančius kitos rasės, tautybės, etninės kilmės asmenis būtent dėl jų priklausomybės minėtoms socialinėms grupėms.

2008 m. šalyje buvo pradėta ir atliekamas 101 ikiteisminis tyrimas – 99 dėl kurstymo prieš kitos tautos, rasės, etninę, religinę ar kitokią žmonių grupę ir 2 – dėl asmenų diskriminavimo tautinės, rasinės, lyties, kilmės, religijos ar kitos grupinės priklausomybės pagrindu. Dar 35 ikiteisminiai tyrimai dėl šios kategorijos nusikalstamų veikų pradėti ankstesniais metais ir pernai buvo tęsiami.

Didesnę 2008 m. pradėtų ikiteisminių tyrimų dalį sudarė internete (viešojoje erdvėje) padarytos nusikalstamos veikos: 86 ikiteisminiai tyrimai pradėti dėl interneto vartotojų komentarų, 1 – dėl galimai kurstančio pobūdžio informacijos viešinimo nelegalios politinės organizacijos interneto tinklalapyje. Kiti

14 ikiteisminių tyrimų buvo atliekami dėl viešo kurstymo, pavyzdžiui, gatvėje arba kitomis aplinkybėmis (leidinyje, interviu, telefonu, kt.).

2008 m. 65 ikiteisminiai tyrimai vyko dėl kurstymo prieš kitos rasės (vien juodaodžių), tautybės ar kilmės (žydų, romų, lenkų, rusų), tikėjimo (musulmonų) žmonių grupes ar asmenis.

Ne vien šie skaičiai rodo augantį šio pobūdžio nusikaltimų mastą. Pernai 76 ikiteisminiai tyrimai buvo atliekami dėl nusikaltimų mirusiojo atminimui – dažniausiai kapo ar kitos viešosios pagarbos vietos išniekinimo. Ir nors nefiksuojami duomenys apie šių nusikaltimų rasinius, nacionalinius ar religinius motyvus, tačiau atsižvelgiant į tai, kad kapinės ir viešosios mirusiųjų, nužudytųjų pagarbos vietos dažniausiai niokojamos ir paniekiamos marginalinių, religiniais ar antisemitiniais idealais savo egzistavimą ir veiklą grindžiančių jaunimo grupių atstovų veiksmais, šios nusikalstamos veikos priskirtinos prie rasistinio, antisemitinio, ksenofobinio pobūdžio ir motyvacijos nusikaltimų.

Pernai teismams buvo perduotos 28 baudžiamosios bylos, iš kurių 5 – surašytas kaltinamasis aktas, 23 bylos

baigtos supaprastinto proceso tvarka, t. y. prokuroro pareiškimu dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu. Visose teismams perduotose baudžiamosiose bylose asmenys buvo kaltinti tik dėl kurstymo (BK 170 str. 1, 2 ar abi dalys).

Komentuodamas atliekamų ikiteisminių tyrimų dėl neapykantos nusikaltimų statistinius rezultatus, generalinio prokuroro pavaduotojas Gintaras Jasaitis pažymėjo, kad tokių tyrimų yra itin daug. Dar prieš 3-5 metus asmens lygiateisiškumui ir sąžinės laisvei oficialiai fiksuojamų nusikalstamų veikų skaičius neviršijo 20, užpernai jų užfiksuota veik 40, o pernai šis skaičius išaugo iki šimto

„Tokie statistiniai duomenys, viena vertus, rodo, kad visuomenė tapo nepakantesnė, kita vertus – teisėsaugos institucijos, visuomeninės organizacijos veikia aktyviau, prokuratūra gauna daugiau nukentėjusiųjų asmenų skundų ir juos rezultatyviai iširia. Aš asmeniškai manau, kad daugiau dėmesio turėtų būti skiriama neapykantos prevencijai, tolerancijos ugdymui, nes bausmėmis gerbti kitokių visuomenės narių neišmokysi“, - teigė G. Jasaitis. ■

Gatvių pavadinimai turi būti rašomi valstybine kalba

Sausio 30 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas paskelbė galutinę ir neskundžiamą nutartį, kurioje nurodyta, kad Lietuvoje gatvių pavadinimai turi būti rašomi tik valstybine kalba, todėl net gausiose tautinių mažumų vietovėse išimty

neturėtų būti taikomos.

Gatvių pavadinimų nenorėjo keisti Vilniaus rajono savivaldybė. Ji buvo apskundusi Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą.

Valstybinės kalbos įstatyme nustatyta, kad viešieji užrašai turi būti

pateikiami valstybine kalba. Įstatyme yra numatytos išimty, leidžiančios užrašuose greta lietuvių kalbos naudoti kitas kalbas, tačiau šiems atvejams šios išimty negali būti taikomos.

TBN inf.

Baltijos rusai siekia stiprinti savo tapatybę

Sausio 8 d. Tautinių bendrijų namuose Rusų kultūros centras surengė tarptautinį apskritąjį stalą tema „Baltijos rusai: dvidešimt gyvenimo metų nepriklausomose valstybėse“. Jame dalyvavo Lietuvos, Latvijos, Estijos rusų visuomeninių organizacijų, Tautinių mažumų ir išėivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, kitų institucijų atstovai, mokslininkai. Apskritojų stalo metu svarstyta rusų diasporos Baltijos šalyse padėtis ir raida per du dešimtmečius, perspektyvos Europos Sąjungoje, tautinių mažumų kalbų, švietimo rusų mokomąja kalba, žiniasklaidos ir kiti klausimai.

Diskusija prie apskritojų stalo surengta Rusų kultūros centro 20 – ujų įkūrimo metinių proga.

Jonas RUMŠA

Dialogas būtinas

Apskritojų stalo dalyviai daug laiko skyrė rusų visuomeninių organizacijų veiklos analizei, svarstė, kaip suaktyvinti jų darbą, stiprinti įtaką visuomenėje. Problema ta, kad labai mažai žmonių dalyvauja šių organizacijų veikloje. Vilniaus universiteto Rusų literatūros katedros docentas Pavelas Lavrinecas, remdamasis sociologinių tyrimų duomenimis, pažymėjo, jog tik 0,5 proc. rusų tautybės gyventojų dalyvauja visuomeninių organizacijų darbe, kuris laikomas ne-naudingu, neprestižiniu, nepatraukliu. Tokiai pozicijai įtakos turi ir vadovų nekompetentingumas. Dėl to, kaip teigė P. Lavrinecas, visuomeninių organizacijų veikla mažai efektyvi, yra epizodinio pobūdžio, mėgėjiška, organizacijų lyderiai nesugeba išdėstyti daugumos rusų poreikių, blogai žino valstybės teisinę bazę.

P. Lavrinecas pažymėjo Tautinių bendrijų tarybos veiklą, kuri, jo nuomone, operatyviai atsiliepia į šalies gyvenimo aktualijas, svarsto rengiamų įstatymų projektus, teikia siūlymus jiems tobulinti.

Tautinių mažumų organizacijų problemų neįmanoma sėkmingai spręsti be dialogo su valdžios institucijomis. „Kai kurie valdžios atstovai nerodo noro dalyvauti tokia dialoge arba pareiškia pageidavimus susitikti su tautinių bendrijų atstovais, artėjant rinkimams, kai reikalingi rin-

kėjų balsai“, – sakė P. Lavrinecas.

Diskusijos dalyviai svarstė, ką reikėtų daryti, kad pačių tautinių mažumų atstovų būtų daugiau valdžios institucijose, taip pat ir rinkamose. Apgailestauta, jog naujos kadencijos Seimo rinkimuose politinės organizacijos, sukurtos tautiniu pagrindu, neįveikė penkių procentų barjero. Tarp jų buvo ir vienintelė rusų partija – Lietuvos rusų sąjunga.

Nepaliktas be dėmesio ir naujosios valdžios sprendimas panaikinti Tautinių mažumų ir išėivijos departamentą. Kalbėtojai apgailestavo kad naikinama vyriausybė struktūra, kuri buvo kaip tik sukurta įgyvendinti etninę valstybės politiką.

Aktuali tema – švietimas

Beveik kiekvienoje auditorijoje, kurioje svarstomos rusų diasporos problemos, neapsieinama neaptarus švietimo, mokyklų rusų mokomąja kalba reikalų.

Pasak Lietuvos rusų visuomeninių organizacijų koordinacinės tarybos atsakingosios sekretorės Tatjanos Michniovos, nuo 1995 m. prasidėjo mokyklų rusų mokomąja kalba tuštėjimo metas – du kartus sumažėjo mokyklų, pentadaliu – mokinių jose. Dalis rusakalbių tėvų savo atžalas atiduoda į mokyklas lietuvių mokomąja kalba. Rusiškoms mokykloms nerengiami mokytojai, vadovėliai neverčiami į rusų kalbą. Tai apsunkina dalykų mokymą.

Švietimo klausimus gvildeno Rusų kultūros centro atstovė Tatjana

Jasinskaja. Jos nuomone, vienas iš tapatybės formavimo būdų – supažindinti vaikus, jaunimą su savo tautos etnine kultūra. „Tačiau šiam tikslui neišnaudojamos papildomo švietimo valandos. Mokinių etninei kultūrai formuoti kaip papildomą mokomąją priemonę galima panaudoti ir kai kuriuos Rusijoje išleistus vadovėlius, ko Lietuvos įstatymai nedraudžia“, – sakė T. Jasinskaja. – „Savivalda, apie kurią savo laiku buvo tiek daug kalbėta, Lietuvos mokyklose neprigijo, mokiniai nieko nesprendžia“.

Integracijos kelyje

Kaip parodė apskritojų stalo diskusija, Baltijos šalių rusai save neatsiejamai identifikuoja su gyvenamosiomis šalimis, kurios ne vienai rusų kartai tapo gimtaisiais namais. Į aktyvų, savarankišką gyvenimą įžengia karta, kuri gimė ir išaugo jau nepriklausomose, demokratiškose valstybėse. Tos kartos atstovai savo tėvyne laiko Lietuvą, Latviją arba Estiją. Apie tai kalbėjo visuomeninės organizacijos „Rusų namai“ (Estija) vadovė Marina Teje.

„Rusijoje mus, Baltijos šalių rusus, vadina estais, latviais, lietuviais“, – sakė M. Teje. – Mes dėl to neįsiseidžiame. Tai atitinka Europoje priimtus standartus. Mums svarbu išsaugoti rusų kultūrą savo šalyse, tą kultūrą, kurios dalį buvome praradę. Tačiau mes taip pat reikalingi Lietuvos, Latvijos, Estijos kultūrai“.

Svarbi integracijos prielaida – valstybinės kalbos mokėjimas. Kaip pažymėjo T. Jasinskaja, Lietuvos rusų jaunimas gerai moka valstybinę kalbą, didelė dalis mokinių, igiję vidurinį išsilavinimą, įstoja į šalies aukštąsias mokyklas ir sėkmingai studijuoja.

Lietuvoje ir vyresnės rusų kartos atstovams sudaromos sąlygos mokytis valstybinės kalbos. Panevėžio rusų kultūros centro pirmininkė Valentina

Vatutina papasakojo, kokio didelio susidomėjimo sulaukė Centro rengti lietuvių kalbos kursai.

Ar girdimas rusų balsas?

Apskritojų stalo dalyviai aptarė ir tokį aktualų klausimą kaip informacijos rusų kalba sklaida.

Daugiausia masinės informacijos priemonių rusų kalba yra Latvijoje. Čia išeina penki dienraščiai, daug sa-

vaitraščių, įvairių reklaminių leidinių rusų kalba. Tačiau, kaip pažymėjo šios šalies politikas Borisas Cilevičius, blogėjant ekonominei situacijai, padėtis keičiasi. Populiariesni darosi internetiniai žinių portalai.

Estijoje permainos šioje srityje įvyko po vadinamosios „bronzinės nakties“. Valdžia suprato, kad jos vykdoma politika bus geriau suprantama, jei rusakalbiai gyventojai informaciją apie ją gaus gimtąja kalba. „Švietimo ir mokslo, Kultūros ministerijos,

Talino merija ir kitos institucijos savo internetinėse svetainėse skelbia informaciją ir rusų kalba“, - sakė Estijos atstovė M. Teje. - „Dabar mums valstybė teikia visą informaciją rusų kalba“.

Lietuvoje šiuo metu išeina trys savaitraščiai, keletas regioninių leidinių rusų kalba, yra keli naujienu portalai. Seimo, Užsienio reikalų ministerijos, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento internetinėse svetainėse informacija pateikiama ir rusų kalba. ■

ŠVIETIMAS

Ministras G. Steponavičius susitiko su Lenkų mokyklų asociacijos atstovais

Vasario 25 d. švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius, kaip informavo ministerijos Ryšių su visuomene skyrius, susitiko su Lenkų mokyklų asociacijos atstovais. Susitikime buvo aptarti tautinių mažumų mokykloms aktualūs klausimai – mokyklų tinklo pertvarka, gimtosios ir valstybinės kalbų santykis ir kt.

Pasak ministro, tvarkant mokyklų tinklą, būtina išanalizuoti konkrečias aplin-

kybes, remtis bendruomenių nuomone ir daryti sprendimus palaipsniui. Ministras akcentavo, kad mokymosi sąlygų gerinimas, mokymo programų atnaujinimas sudarys geresnes sąlygas jaunimui puikiai išmokyti valstybinę kalbą.

„Tautinėms mažumoms būtina sudaryti pačias geriausias sąlygas integruotis į visuomenę. Svarbu, kad visi piliečiai gautų kokybišką ugdymą, kuris leistų sėkmingai studijuoti ar mokytis norimos profesijos

baigus mokyklą“, - sakė ministras G. Steponavičius.

Susitikimo dalyviai sutarė, kad tautinių mažumų mokykloms svarbūs klausimai būtų analizuojami darbo grupėje, kurioje dirbtų Švietimo ir mokslo ministerijos, savivaldybių, apskrities, tautinių mažumų atstovai.

Ministras G. Steponavičius pažymėjo, kad sprendžiant visas iškilusias problemas svarbu konstruktyvus dialogas. ■

Sekmadieninėje mokykloje pramokstama kalbos, praplečiamas akiratis, susirandama draugų

Jau šešiolika metų veikia Vilniaus krašto totorių bendruomenės turkų kalbos sekmadieninė mokykla. Joje dėstoma turkų kalba, etnokultūra ir religija. Kalbos moko Vilniaus pedagoginio universiteto studentas iš Turkijos Hakanas Caskum, studijuojantis rusų kalbą. Mokyklą lanko įvairaus amžiaus ir išsilavinimo asmenys: mokiniai, studentai, vyresni žmonės. Sklandžiam mokyklos darbui daug dėmesio skiria kuratorė Elena Aleksandravičienė ir Vilniaus miesto totorių bendruomenės pirmininkas Adomas Asanavičius. Be totorių, turkų kalbos mokosi karaimai, lietuviai, lenkai, rusai.

Aleksandras JUTKEVIČIUS

Ir kalbos pramoksta, ir šalį geriau pažįsta

„Merhaba!“ („Sveiki!“) – tokiu žo-

džiu turkiškai pasisveikina mokytojas Hakanas Caskum, Vilniaus pedagoginio universiteto studentas. Kurso klausytojai atsako: „Giunaydin!“ („Laba diena!“).

Hakanas – nuoširdus, geranoriškas žmogus, įdomiai aiškina dėstomą

medžiagą, daug laiko skiria individualiam darbui su kiekvienu mokiniu, taisyti jo tartį ir kalbą.

Ne vienam mokyklos lankytojui mokymasis šioje sekmadieninėje mokykloje buvo gera paspartis tolimesniame gyvenime. Nemažai ją baigusių jaunuolių studijavo Turkijos universitetuose, įgijo ekonomisto, teisininko, turkų kalbos dėstytojo ar kitokią specialybę.

Be kalbos, gramatikos, klausytojai domisi turkų tautos istorija, muzika, papročiais. Tų žinių jiems dosniai

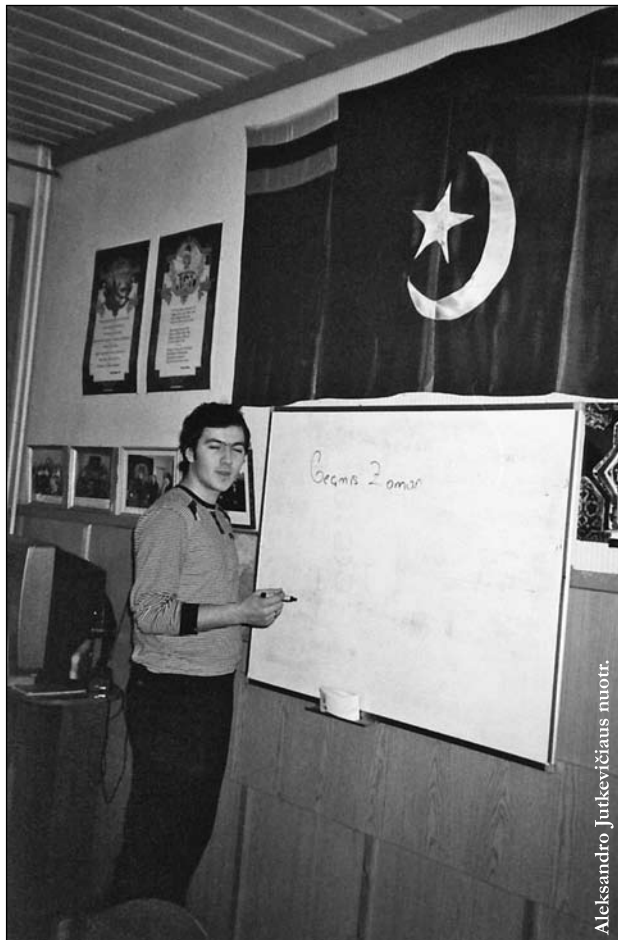
pateikia Hakanas. Jis atsako į įvairius savo mokinių klausimus apie Turkiją, jos istoriją.

Domisi šiandieniniu turkų gyvenimu

Sekmadieninėje mokykloje mokytojas pasakoja ir apie kultūrinį bei kasdienį Turkijos žmonių gyvenimą, apie gausias turkų šeimas, apie jaunuolių karinę tarnybą, kuri, beje, trunka penkiolika mėnesių. Mokytojas klausytojus taip pat supažindina su šiuolaikinių turkų kompozitorių kūryba, jų sukurtomis dainomis.

Į vieną užsiėmimą Hakanas atsinešė nešiojamą kompiuterį su jauno kompozitoriaus – dainininko muzikiniu įrašu. Užrašęs lentoje dainos tekstą turkų kalba, pateikė ir vertimą: „Canım Belim“ – „Mano siela“. Dainoje skambėjo tokie žodžiai: „Vidumi girdžiu vieną garsą, / Mano siela neužmiršo tavęs. / Aš padėjau akmenį ant savo širdies“ (pažodinis vertimas). Taip dainuoja vaikinai jaunai merginai. Keletą kartų įjungęs kompiuterį, dėstytojas ragino ne tik klausytis, bet ir kartu dainuoti, nes tai taip pat padeda išmokyti svetimą kalbą.

Taip įdomiai dirbant, nepastebimai prabėga užsiėmimų laikas. Visus užvaldo gera nuotaika. Mokytojas

Vilniaus pedagoginio universiteto studentas Hakanas Caskum veda turkų kalbos pamoką sekmadieninėje mokykloje.

pažadėjo, kad kitą kartą jo draugas kompozitorius – dainininkas Kemalıs Kutlu gyvai padainuos. Taip ir įvyko. Tai buvo nepakartojamas koncertas.

Gera turėti tokį mokytoją

H. Caskum, kaip minėta, yra Vilniaus pedagoginio universiteto studentas, su grupe savo tautiečių studijuoja rusų kalbą. Nors mokosi dar tik antrus metus, tačiau jau gerai kalba rusiškai. Rusų kalba Turkijoje populiarė, nes čia lankosi daug turistų iš Rusijos. Mokant šią kalbą, galima tikėtis gerų perspektyvų profesinėje veikloje.

Kai Turkijoje buvo švenčiama Mokytojų diena, mokyklos lankytojai nutarė Hakaną pasveikinti. Violeta Grybauskienė įteikė dėstytojui raudoną rožių puokštę, pasakė, jog jiems pasisekė, kad turi tokį mokytoją, kuris negaili savo laiko, nuoširdžiai dalijasi žiniomis. Prie sveikinių prisidėjo ir Vilniaus totorių bendruomenės pirmininkas A. Asanavičius.

Prie kavos ir arbatos puodelio vyko draugiškas pokalbis, kalbėta ir apie arbatos gėrimo reikšmę turkų vyrų gyvenime. Po neilgų vaišių vėl buvo tęsimas užsiėmimas.

Turkų sekmadieninės mokyklos lankytojai kviečia Lietuvos žmones, kurie dažnai atostogauja Turkijoje, pramokti turkų kalbą. Tai leis geriau pažinti šios šalies kultūrą, papročius, tradicijas, kasdienį gyvenimą. ■

KULTŪRA

Rusų kultūros centrui Vilniuje – 20 metų

RVienai seniausių Lietuvos rusų visuomeninei organizacijai – Rusų kultūros centrui Vilniuje sausio mėnesį suėjo 20 metų.

Per savo gyvavimo laiką Centras nuosekliai vykdė savo pagrindinį uždavinį – puoselėti rusų kultūros Lietuvoje tradicijas, populiarinti rusų literatūrą, meną, prikelti naujam gyvenimui praeityje žymius, tačiau pamirštus svarbius rusų kultūros faktus, įvykius, asmenybes.

Centras surengė daug seminarų,

konferencijų, apskritųjų stalų, kuriuose buvo svarstomi aktualūs Lietuvos rusų kultūros, švietimo, kalbos vartojimo ir daug kitų klausimų. Tarp jų paminėtinas regioninių konferencijų ciklas „Baltijos rusai“.

Centras domėjosi rusų ir lietuvių literatūrinių, meno, kultūros ryšių istorija, rengė šiais klausimais moks-

lines diskusijas. Buvo surengtos parodos, konferencijos, išleisti leidiniai „M. Dobužinskis ir Lietuva“, surengtas seminarų ir parodų ciklas „Lietuvos rusai, lietuviai Rusijoje“. Centras organizavo parodas, konferencijas, skaitymus, vakarus, kuriuose buvo nagrinėjama L. Karsavino, M. Bachtino, J. Škliaro, V. Kačalovo ir kitų rusų kultūros veikėjų, kurie susiję su Lietuva, kūryba ir gyvenimas.

Rusų kultūros centras kartu su Nacionaline M. Mažvydo biblioteka surengė rusų poetės M. Cvetajevės, rašytojų L. Tolstojaus, I. Turgenevo ir kitų žymių kultūros veikėjų jubiliejų minėjimus, kūrybos parodas. Centro iniciatyva 1989 m. pavasarį Lietuvos rusų dramos

Prie parodos stendų.

teatre pirmą kartą buvusioje Sovietų Sąjungoje įvyko A. Solženicyno skaitymai.

Antrą dešimtmetį Vilniaus senamiestyje veikia Rusų galerija, kurią įkuriant aktyviai dalyvavo ir Centras. Joje eksponuojami Lietuvos ir užsienio šalių šiuolaikinių dailininkų darbai, rengiamos vaikų piešinių parodos, supažindinama su Rusijos dailininkų kūryba. Čia veikia nuolatinė tradicinių rusų amatų ekspozicija. Galerijoje vyksta susitikimai su rašytojais, poetais, filosofais, sociologais, čia rengiami knygų, kinofilmų pristatymai.

Sausio mėnesį Tautinių bendrijų namuose buvo surengta paroda, skirta Rusų kultūros centro jubiliejui.

TBN inf.

Dailiojo skaitymo konkurse „Gimtoji kalba“ – A. Puškino ir N. Gogolio kūryba

Lietuvoje pirmą kartą įvyko respublikinis dailiojo skaitymo konkursas „Gimtoji kalba“, skirtas A. Puškino 210 – osioms ir N. Gogolio 200 – osioms gimimo metinėms.

Jonas RUMŠA

Konkursas vyko dviem etapais. Dailiojo skaitymo konkursas „Gimtoji kalba“, kuriame galėjo dalyvauti visi pageidaujantys nepriklausomai nuo amžiaus, lyties ir tautybės, vyko rusų kalba. Dalyviai turėjo paruošti ir perskaityti ištrauką arba visą kūrinį pagal šias nominacijas: „A. Puškinas. Poezija“, „N. Gogolis. Proza“.

Skaitytuvų konkursas vyko trijose amžiaus grupėse: 14–18 metų mokiniai, 19–29 metų jaunimas, 30 metų ir vyresnio amžiaus mėgėjai. Regioninių turų dalyviams reikėjo perskaityti du konkurso kūrinius.

Regioniniai turai (jie vyko sausio – vasario mėnesiais) buvo surengti Vil-

niuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje ir Visagine.

Kiekvienos nominacijos regioninių turų nugalėtojai kiekvienoje amžiaus grupėje dalyvavo konkurso finale, kuris vyko kovo 19 d. Vilniuje.

Stambus kultūros – švietimo projektas

Pirmasis respublikinis dailiojo skaitymo konkursas „Gimtoji kalba“ – stambus kultūros - švietimo projektas, skirtas didiesiems rusų literatūros klasikams.

Konkursą surengė Tarptautinė jaunimo sąjunga ir Rusijos Federacijos ambasada Lietuvoje. Projektą vykdyti padėjo Lietuvos rusų mokyklų mokytojų asociacija, Jaunimo inicia-

tyvinė grupė, A. Puškino literatūrinis muziejus ir fondas „Russkij mir“.

Konkurse dalyvavusių skaitytuvų pasirodymą vertino Ekspertų taryba, į kurios sudėtį įėjo aukštos kvalifikacijos rusų kalbos mokytojai, filologai, Lietuvos ir Rusijos aukštųjų mokyklų dėstytojai – rusistai, mokslin-

kai – puškinistai, N. Gogolio kūrybos tyrinėtojai, dviejų šalių kultūros ir meno veikėjai.

Kaip „Tautinių bendrijų naujienoms“ sakė Ekspertų tarybos narė, Literatūrinio A. Puškino muziejaus Vilniuje direktorė Tatjana Michniova, konkurso tikslas – populiarinti rusų kalbą, A. Puškino ir N. Gogolio kūrybą Lietuvoje, skatinti jaunimą ir visus šalies gyventojus domėtis rusų rašytojų kūrybinio palikimu.

Prizininkams – kelionė A. Puškino vietomis

Konkurso laureatai (kiekvienoje nominacijoje ir kiekvienoje amžiaus grupėje užėmę 1 – 3 vietas) buvo

apdovanoti laureato diplomais ir atminimo prizais.

Konkurso nugalėtojams moksleivių ir jaunimo grupėse įteikti kelialapiai susipažinti su Pskovo srities vietomis, kur buvo išstremtas A. Puškinas.

Visi konkurso finalo dalyviai – regioninių turų nugalėtojai apdovanoti atminimo diplomais ir suvenyriniais A. Puškino ir N. Gogolio kūrinių leidiniais.

Konkurso organizatorių nuomone, dalyvavimas tokiaame stambiame kultūros – švietimo projekte jo dalyviams suteikė galimybę didžiųjų rusų rašytojų jubiliejų metais pademonstruoti savo meistriskumą dailiojo skaitymo žanre ir pagerbti pasaulinės literatūros klasikų atminimą.

Rusų kalbos populiarumas auga

Atslūgęs domėjimasis rusų kalba pirmaisiais nepriklausomybės metais – jau praeityje. Šiuo metu rusų kalba Lietuvos mokyklose kaip antroji užsienio kalba pagal populiarumą neturi sau lygių. Ją renkasi daugiau kaip 50 proc. moksleivių.

Tai rodo Europos Komisijos praėjusių metų pabaigoje paskelbta Europos švietimo informacijos tinklo „Eurydice“ paruošta naujoji kalbų mokymo mokyklose studija.

Vienas iš motyvų, skatinančių mokytis rusų kalbos, yra būtinumas norint susipažinti su rusų literatūros klasikų šedevrais, kurie yra įtraukti į pasaulio kultūrinio paveldo lobyną. ■

Visagino rusų folkloro ansambliai „Bylina“ – 15 metų

Vasario 6 d. Visagino jaunimo centro „Orbita“ salė buvo perpildyta. Joje Visagino tautinių kultūrų centro rusų folkloro ansamblis „Bylina“* surengė didelį šventinį koncertą ansamblio penkiolikmečio proga. Kartu koncertavo ir vaikų folkloro ansamblis „Žavoronok“ („Vieverys“). Šie abu kolektyvai neatsiejami vienas nuo kito. Išsaugoti ir perduoti vaikams savitą tautos kultūrą – pagrindinis suaugusiųjų kolektyvo uždavinys.

O perduoti yra ką. Per penkiolika gyvavimo metų „Bylina“ sukaupė didžiulį repertuarą, jos

Viena senovinių rusų vestuvių scenų.

tas, susipažįsta su tradiciniais liaudies verslais. Kaip sako ansamblio vadovai Elena ir Ilja Čiurikovai, jų turtas – dainos ir buvę jaunieji ansambliciai, kurie užaugę pasklinda po pasaulį, tačiau laikas nuo laiko atvyksta į savo

gimtąjį miestą, susitinka su buvusiu kolektyvu.

Ansambliai „Bylina“ ir „Žavoronok“ žinomi ne tik Visagine. Per penkiolika metų jie daug kartų koncertavo, dalyvavo respublikiniuose ir tarptautiniuose festivaliuose, konkur-

suose Lietuvoje, Rusijoje, Latvijoje, Vokietijoje ir kitose šalyse. Visur juos lydėjo sėkmė.

Jubiliatus sveikino Rusijos ambasados Lietuvoje patarėjas kultūrai Aleksejus Klimas, kuris perdavė šios šalies ambasadoriaus Vladimiro Čchikvadzės sveikinimą ir padėkos žodžius už rusų kultūros paveldo propagavimą.

Vakaro pabaigoje žiūrovų laukė siurprizas – specialiai jubiliejui „Bylina“ parengė vieną senovinių vestuvių apėigų „Rytas nuotakos namuose prieš sutuoktuves“ fragmentą. Ins-

cenizacijai buvo panaudota etnografinė medžiaga iš Smolensko gubernijos, iš kur, beje, kilusi E. Čiurikova.

Visagino tautinių kultūrų centro informacija

*Bylina – rusų liaudies epinė daina apie karžygius.

Kauno įvairių tautų kultūrų centras kvietė moksleivius kurti lėles tautiniais rūbais

Inga ZINKEVIČIŪTĖ

Kauno įvairių tautų kultūrų centro
projektų vadovė

Vieną gruodžio mėnesio dieną Kaune veikiantis Vaikų literatūros muziejus sulaukė neįprastų svečių – čia į savo darbų parodos atidarymo ir apdovanojimų šventę rinkosi kūrybinio moksleivių konkurso „Papušk lėlė tautiniais drabužiais“, kurį surengė Kauno įvairių tautų kultūrų centras, dalyviai. Iškart po pamokų atskubėjusius moksleivius pasitiko malonios muziejaus darbuotojos, kurie aprodė spalvingas muziejaus ekspozicijas, papasakojo apie čia vykstančius renginius bei edukacines pamokėles vaikams. O atsidūrus parodų salėje visiems pirmiausia knietėjo surasti savo darbelį ir palyginti jį su kitų dalyvių

kūriniams, paslapčia tikintis laureato vardo ir dovanų.

Kūrybiniame konkurse I – IX klasių moksleiviai buvo kviečiami sukurti lėlę, kuri būtų aprengta tautos, kurios atstovai gyvena Lietuvoje, liaudišku kostiumu. Lėlės apranga turėjo kuo tiksliau atspindėti tradicinį kostiumą. Tiesa, ne visi darbai atitiko konkurso reikalavimus, tačiau siekiant skatinti moksleivių domėjimąsi įvairių tautų kultūros paveldu, parodoje demonstruoti visi be išimties. Iš kitų darbų išsiskyrė Kauno Senamiesčio pagrindinės mokyklos mokinio Arnio Myškiero kartu su visa šeima ypač kruopščiai atkurti lenkų poros kostiumai. Akį traukė Kauno „Varpelio“ pradinės mokyklos mokinių Nedos Rimaitės ir Viktorijos Valevičiūtės skudurinės lėlės – geltonkasės lietuvaitės, o mokytojos Loretos Kvietkauskienės

KAUNO
ĮVAIRIŲ
TAUTŲ
KULTŪRŲ
CENTRAS

vadovaujamų Kauno 1-osios pradinės mokyklos mokinių Julijos Ginkutės, Monikos Milušauskaitės, Viktorijos Rudytės ir Gabrielės Miliūtės iš molio nulipdyta gruzinų porėlė sulaukė daugiausia žiūrovų vertinimų.

Į šventę buvo pakviesti ir vertingais dėlionių rinkiniais bei saldumynais apdovanoti visi konkurso dalyviai. Įteikdamas dovanas Kauno įvairių tautų kultūrų centro direktorius Dainius Babilas kiekvienam dalyviui spaudė ranką ir linkėjo ne tik domėtis kitų tautų kultūriniais savitumais, bet ir megzti draugiškus ryšius su jų atstovais. ■

AKTUALIJOS

Kas penktas tautinių mažumų atstovas teigia patyręs diskriminaciją darbe dėl tautybės

Diskriminaciją dėl tautybės darbo rinkoje arba švietimo bei profesinio rengimo srityje teigia patyrę 20,3 proc. Lietuvoje gyvenančių kitataučių. Tai parodė Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės užsakymu atliktas tyrimas „Vyrų ir moterų priklausančių tautinėms mažumoms, padėtis darbo rinkoje“.

Tyrimo duomenimis, diskriminaciją dėl tautybės darbo rinkoje arba mokymo įstaigose tvirtino patyrę 23,1 proc. rusų, 19,7 proc. lenkų ir 29,5 proc. kitų tautybių atstovų.

„Rusai, lenkai ir kitų tautybių atstovai diskriminaciją dažniausiai patyrė įsidarbindami arba siekdami karjeros

darbe“, - teigiama Tautinių mažumų ir išeivijos departamento paskelbtoje tyrimo medžiagoje.

Apklaustos dalyviai tvirtino, kad darbo rinkoje jiems dažniausiai kyla problemų dėl nepakankamo lietuvių kalbos mokėjimo (42 proc.), neigiamo darbdavių požiūrio dėl tautybės (10,8 proc.), diskriminacijos dėl tautybės apraiškų darbo rinkoje apskritai (8,5 proc.), dėl kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų nepripažinimo Lietuvoje (6,8 proc.).

Tyrimą apie tautinių mažumų padėtį darbo rinkoje atliko Darbo ir socialinių tyrimų institutas.

2008 m. rugsėjo – spalio mėnesiais buvo apklausti 622 Vilniaus ir Klaipė-

dos miestų bei rajonų tautinių mažumų atstovai.

Šios vietovės pasirinktos todėl, kad jose tautinių mažumų atstovų gyvenama gausiau negu kitur, be to, šios vietovės pasižymi tautine gyventojų įvairove.

Tyrimas buvo atliktas igyvendinant Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 m. strategiją bei vykdančią Nacionalinę antidiskriminacinę 2006-2008 m. programą.

2001 m. surašymo duomenimis, Lietuvoje gyveno 6,74 proc. lenkų tautybės asmenų, 6,31 proc. – rusų, 1,23 proc. – baltarusių. Kitų tautybių atstovai sudarė po mažiau negu vieną procentą nuo visų gyventojų skaičiaus.

TBN inf.

Taukuotos rusiškos Užgavėnės

Apie lietuviškus Užgavėnių papročius, rodos, gerai žinome. Tai nuostabi, linksma, kupina išradingumo ir džiaugsmo šventė, kurios ištakas siekia pagonybės laikus.

Daugelis tautų, kaip ir lietuviai, turi savitus Užgavėnių papročius, nors šventės kilmė viena ir ta pati. Visame pasaulyje garsūs Rio de Žaneiro paradai. Išpūdingi Venecijos karnavalai, kuriuose galima pamatyti įvairiausių kaukių, atspindinčių tolimų epochų madas, tradicijas ir papročius.

O kaip Užgavėnės švenčia, kokių papročių laikosi mūsų bendrapiliečiai, Lietuvoje gyvenantys kitų tautų atstovai. Žemiau pasakojame apie rusų Užgavėnių papročius.

Nadežda KRAKOVSKAJA

Alytaus rusų kultūros draugijos
„Malachit“ pirmininkė

Per taukuotas Užgavėnės valgydami rusiškų blynų, jie išsaugo senovės papročius savo taikingame gyvenime.

*Aleksandras Puškinas.
„Eugenijus Oneginas“.*

Sena slavų šventė

Užgavėnės – sena slavų šventė, kurios tradicijos siekia pagonybės laikus. Ji švenčiama likus septynioms savaitėms iki Velykų ir paprastai būna vasario pabaigoje arba kovo pradžioje. Tai – linksmos žiemos palynos, kai su džiaugsmu laukiama artėjančios šilumos, pavasarinio gamtos atsinaujinimo.

Per šią šventę žmonės labai daug valgė. Todėl rusiškos Užgavėnės turi antrą pavadinimą – „Objeducha“ („Persivalgymas“).

Pagal senąją legendą per šventes reikėdavo paragauti ne mažiau kaip 40 (keturiasdešimt!) patiekalų – tuomet metai būsiantys sėkmingi. Paprastai visą šventinę savaitę blynai būdavo pagrindinis valgis. Prie jų būdavo duodama pagardų: medaus, grietinės, sviesto ir ... mūsų

sielos. Pirmas ir paskutinis blynas atitekdavo skurdžiams, kad jie pamintų mirusius. Prieš Didįjį pasninką mėsos produktų ant stalo nebūdavo. Tad Užgavėnės dar vadinamos Sūrine savaitė.

Kiekviena šeiminiškė kepėdavo blynus tik pagal jai vienai žinomą

Per Užgavėnės buvo linksma ir vyresniems ...

receptą, laikomą paslapyje nuo kaimynių. Paprastai blynai būdavo kepami iš grikių ar kvietinių miltų, dideli – per visą keptuvę arba arba-

tos lėkštutės dydžio, ploni ir lengvi.

Kita legenda byloja: jeigu žmogus nuobodžiaus savaitę prieš Didįjį pasninką, jam visus metus nesiseks. Todėl Užgavėnės išidėmėtinos ir dėl pasilinksminimų – būdavo šokama, dainuojama, važinėjama rogėmis, neapsieinama be komiškų kautynių.

Kiekviena diena – vis kitokia

Rusiškos Užgavėnės trunka septynias dienas. Jos visada prasideda nuo pirmadienio. Kiekviena diena turi savo pavadinimą.

Pirmadienis – susitikimų diena. Būdavo įruošiami sniego kalnai, sūpuoklės, dengiami saldžiųjų patiekalų stalai. Pirmąją Užgavėnių dieną būdavo puošiamas žiemos simbolis – šiaudinė lėlė, kuri šventės pabaigoje būdavo sudeginama.

Antradienis – žaidimų diena. Nuo pat ryto mergužėlės ir bernužėliai ridinėdavo rogėmis, kviesdavo blynų valgyti. Žaisdami bernai žvalgydavosi nuotakų, o merginos – sužadėtuvių.

Trečiadienis – smaližiū diena. Uošvės vaišindavo

žentus savo namuose ir sukviesdavo giminę linksminti mylimo žentelio.

Ketvirtadienis – platusis ketvirtainis, šėliojimo, persilaužimo diena.

Tautinių bendrijų namuose

Praėjusių metų pabaigoje vyko Lietuvos graikų visuomeninių organizacijų asociacijos įkūrimo 10-ties metų jubiliejaus minėjimas. Asociacija jungia devynias graikų visuomenines organizacijas, tarp jų – jaunimo, sporto, kultūros ir kt. Asociacijos tikslas, pasak jos prezidento Georgijaus Macukato, – skleisti graikų kultūrą Lietuvoje, palaikyti ryšius su istorine tėvyne, koordinuoti jai priklausančių organizacijų veiklą. ■

***

Paminėtas Vilniaus vaikų klubo „Darija“ 15-os metų jubiliejus. Klube, kuriam vadovuoja Liudmila Nikolskaja, vaikai įdomiai leidžia laisvalaikį, ugdo savo meninius sugebėjimus. ■

***

Vasario 9 d. prasidėjo valstybinės lietuvių kalbos kursai, kuriuos lanko 25 klausytojai. ■

***

Vasario 9 d. į kultūrinį renginį buvo susirinkę Vilniaus vokiečių bendruomenės nariai. Jie aptarė savo veiklą, ateities perspektyvas. Buvo nuspręsta sutvarkyti vokiečių literatūros bibliotekėlę, organizuoti meno ansamblį. ■

***

Kovo 7 d. vyko Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“, jungiančios išeivius iš Moldovos ir Rumunijos, 20-mečio minėjimas. Kartu buvo švenčiama tradicinė šių tautų pavasario šventė „Marcišor“. ■

Būdavo važinėjama, ridinėjama gativėmis, atliekamos įvairios apeigos kuriamos kumštyinės, vežiojamas šlajose prasčiokas su vynu ir raguoliu, sutartu laiku sueinama gerti alaus ir dainuoti.

Penktadienis – uošvės vakaruškų diena. Žentai blynais vaišindavo savo uošves, kartais ir visą giminę. Žentas iš vakaro asmeniškai pakviesdavo uošvę.

Šeštadienis – mošų vakaronių diena. Jaunoji marti sukviestas į savo namus visą giminę. Vaikai ant upių, kūdrų ledo ir laukuose statydavo sniego miestelį su bokšteliais ir vartais, tada būrys pasiskirstydavo pusiau: vieni saugodavo miestelį, kiti turėdavo jį užkariauti.

Sekmadienis – Užgavėnių palydos. Atsiveikinama, atsiprašoma ir atleidžiama, pasibučiuojama, sudeginama šiaudinė lėlė. Pelenai

... ir jauniems.

būdavo išbarstomi laukuose, kad derlius būtų gausus. Į laužą būdavo sumetami blynai, o suodini bernai stengdavosi išmurzinti merginas ir uošves.

Pasibaigus Užgavėnėms priimta nueiti į pirtį. Pirmadienį bus jau ne iki linksmybių – prasidės Didysis pasninkas.

Nepasišykstėk, sviestuotu blynu pasidalink

Alytaus jaunimo centro sekmadieninėje mokykloje Užgavėnės buvo švenčiamos pagal visas rusų liaudies tradicijas, bet šalia būta ir velnių – lietuvių tautosakos personažų. Šiemet stačiatikių ir katalikų Užgavėnių laikas skyrėsi tik viena diena.

Vasario 21-osios rytas prasidėjo skambant linksmoms rusų liaudies dainoms, kurias atliko Aistė Čes-

navičiūtė ir Giedrė Mokrecovaitė, o vyresniųjų grupių auklėtiniai vedžiojo ratelius. Vaikai linksminosi, krėtė Užgavėnių išdaigas. Mokyklos koordinatore Nadežda Krakovskaja papasakojo apie Užgavėnių atsiradimą, stačiatikių ir katalikų kultūrų ir tradicijų panašumus bei skirtumus, švenčiant šią linksmą šventę. Stalas lūžo nuo blynų, riestainių, meduolių, saldumynų.

Kitą dieną sutikti rusiškas Užgavėnės pakvietė Alytaus rusų kultūros draugija „Malachit“. Svečius,

kurių prigužėjo daugybė, pasitiko tautiniais drabužiais apsirengę rusų sekmadieninės mokyklos mokiniai. Šventiškai papuoštoje salėje skambėjo rusų liaudies dainininkės Marijos Mordasovos atliekamos dažnutės (čiaustuškos), buvo pademonstruotas filmas apie rusiškų Užgavėnių šventimą ankstesniais metais. Užgavėnės vyko, prisilaikant visų rusiškų šios šventės tradicijų. Po kiekvienos savaitės dienos pristatymo skambėjo rusų folkloro ansamblio „Sloboda“ dainos, kurioms pritarė žiūrovai. Vėliau grojo Simno kultūros centro kaimo kapela „Ūdra“, o jos vadovė Regina Zabitiene papasakojo apie lietuviškų Užgavėnių ypatumus. Tęsėsi dviejų kultūrų ir tradicijų šventė: rusišką šokimą (pliaską) keitė lietuviška polka su ragučiais. Šeiminkės taip pat nesnaudė – stalai buvo dosniai padengti suneštiniais blynais, pyragais, vaisiais, saldumynais, riestainiais, meduoliais, žuvies patiekalais. ■

Apie tautines mažumas – kino kalba

Vasario 12 d. Tautinių bendrijų namuose įvyko dokumentinio filmo „Istoriją kuriame kartu“ premjera. Scenarijų filmui parašė buvusi Lietuvos televizijos naujienų rusų kalba vedėja Ala Asovskaja, režisierė – garsi, daugelio plačiai nuskambėjusių ir tarptautinį pripažinimą pelniusių dokumentinių filmų autorė Janina Lapinskaitė, operatorius – Vytautas Plytnikas, montažo režisierius – Arvydas Raginis, prodiuseris – Algirdas Žvinakevičius.

„Istoriją kuriame kartu“ – valandos trukmės dokumentinis filmas, kuriame pasakojama apie Lietuvoje gyvenančių rusų, baltarusių, ukrainiečių, lenkų, žydų, karaimų bei totorių kultūrinį palikimą, paveldo įvairovę ir savitumą, apie ilgaamžes tolerancijos ir sugyvenimo tradici-

Filmo „Istoriją kuriame kartu“ scenarijaus autorė Ala Asovskaja (kairėje) ir filmo režisierė Janina Lapinskaitė.

jas, kurios siekia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikus.

Filmas skirtas 2009 m. Europos paveldo dienoms, kurios vyks rugsėjo 18-27 d. Šių metų tema „Europa, bendras paveldas. Istoriją kuriame kartu“ siejama su Lietuvos vardo tūkstantmečio minėjimu, siekiant pristatyti Lietuvą kaip daugia-kultūrę valstybę. Europos paveldo dienų metu numatomi glaudžiai su Lietuvos istorija susijusių etninių ir religinių bendrijų (stačiatikių, sentikių, rusų, lenkų, baltarusių, ukrainiečių, žydų, totorių, karaimų ir kt.) paveldą pristatantys renginiai: kultūros paveldo objektų lankymai, pažintinės išvykos, viešosios paskaitos, dokumentinių filmų peržiūros bei parodos.

TBN inf.

Vilniaus senamiestyje iškils paminklas T. Ševčenkai

Po ilgų svarstymų parinkta vieta paminklui ukrainiečių poetui ir dailininkui Tarasui Ševčenkai. Jis turėtų iškilti Vilniaus senamiestyje, skvere prie Bazilijonų ir Aušros gatvių sankirtos.

Paminklą iš pradžių buvo siūloma statyti T. Ševčenkos arba Maironio gatvių rajone, tačiau šios vietos netiko Ukrainos ambasadai ir ukrainiečių bendruomeni. Pirmoji dėl, esą, nepakankamo respektabilumo, o Maironio gatvėje ketinama kurti Žalgirio mūšio atminties vietą. 2010 m. bus minimos 600-osios Žalgirio mūšio metinės.

Dabartinę vietą paminklui pasirinko patys ukrainiečiai, pažadėję sutvarkyti

ir aplinkinę teritoriją, kuri yra gerokai apleista.

Manoma, kad paminklas bus pastatytas dar šiais metais, vykdant programą „Vilnius – Europos kultūros sostinė-2009“. Artimiausiu metu ketinama paskelbti tarptautinį paminklo projekto konkursą. Į konkurso komisiją bus įtraukti ir ukrainiečių ekspertai.

Tarasas Ševčenka (1814-1861) – ukrainiečių poetas, dailininkas. 1829-1831 m., būdamas paauglys, gyveno Vilniuje, mokėsi tapybos pas J. Rustemą. Vėliau Lietuva neretai minima poeto laiškuose. Savo poezijoje T. Ševčenka apdainavo sunkią liaudies

dalia, smerkė carizmą, reakciją, obskurantizmą, parodė dramatišką ukrainietės moters likimą, pabrėžė išsivaduojamosios kovos būtinybę. Už dalyvavimą Kijevo inteligentų veikloje 1847 m. T. Ševčenka buvo areštuotas ir caro įsakymu ištremtas į Vidurinę Aziją. Jam buvo uždrausta rašyti ir piešti. Tačiau poetas nepaisė draudimo ir slapta kūrė. Tremtyje T. Ševčenka parašė ir Vilniui skirtą eilėrašį. Daug jo eilių yra virtusios liaudies dainomis. Poetas, vykdant jo valią, palaidotas netoli Kanevo miesto, aukštoje kalvoje ant Dniepro, kurį apdainavo savo eilėse, kranto.

TBN inf.

Paminėta Vasario 21 oji – Tarptautinė gimtosios kalbos diena

Vasario 21 d. Vilniaus mokytojų namuose paminėta Tarptautinė gimtosios kalbos diena.

Minėjime dalyvavo tautinių bendrijų atstovai.

Tarptautinė gimtosios kalbos diena pradėta minėti 1999 m. Jungtinių

Tautų Organizacijos sprendimu.

UNESCO duomenimis, pasaulyje yra šeši tūkstančiai gyvųjų kalbų, tačiau pusė iš jų yra prie išnykimo ribos. Kalbomis, kurios sudaro 96 proc. visų kalbų, kalba tik 4 proc. planetos gyventojų. 80 proc. Afrikos kalbų neturi

rašto. Kasmet išnyksta dešimt kalbų, ir ši tendencija ateityje stiprės.

Tarptautinė gimtosios kalbos diena buvo paskelbta todėl, kad būtų skatinama vartoti būtent gimtąją kalbą, ypač kai kalbama apie tautinių mažumų kalbas.

TBN inf.

UNESCO Lietuvoje rado vieną nykstančią kalbą

UNESCO tinklalapyje paskelbtame interaktyviame „Nykstančių pasaulio kalbų atlase“ pažymėta ir Lietuva – prie pavojingos ribos atsidūrę karaimų kalba, pranešė balsas.lt.

UNESCO kalbos gyvybingumą vertina pagal devynis kriterijus – kalbančių žmonių skaičių, kalbos perdavimą iš kartos į kartą, vadovėlių pasiekiamumą, santykį su kalba visuomenės viduje.

Visos kalbos atlase klasifikuojamos pagal šešias kategorijas – „nesaugi situacija“, „padėtis kelia susirū-

pinimą“, „kalba gali išnykti“, „kalbai gresia rimtas pavojus“, „kalba yra kritinėje būklėje“, „kalba išnyko“.

Karaimų kalba Lietuvoje įvertinta „rimto pavojaus“ žyme. Atlase pažymima, kad šią kalbą Lietuvoje vartoja 50 žmonių.

Iš Latvijos į žemėlapi pateko trys kalbos – lyvių, latgaliečių ir krėvių. Pastaroji pripažinta kaip išnykusi kalba.

Estijoje prie pavojingos ribos atsirado fino-ugrų šeimos kalba Vioro-Seto, kuria pietų Estijoje kalba 5000 žmonių.

Baltarusijoje „nesaugioje situacijoje“ atsirado baltarusių kalba, prie kritinės ribos artėja jidiš kalba.

Lenkijoje yra viena išnykusi kalba – slovėnų, o dvi kalbos – kašubų ir vilamuvų – artėja prie išnykimo ribos.

Iš viso UNESCO atlase yra 2500 nykstančių (iš 6000 egzistuojančių pasaulyje) kalbų. Suskaičiuota, kad yra 199 kalbos, kuriomis kalba ne daugiau kaip 10 žmonių. Per pastaruosius kelis dešimtmečius visiškai išnyko 200 kalbų. ■

Naujas laikraštis rusų kalba Lietuvoje

Tautinių mažumų periodinių leidinių šeimą papildė naujas laikraštis rusų kalba „Vestnik sootečestvennika“ („Tėvynainių žinios“), skirtas Lietuvos rusams. Jo pirmasis numeris išėjo Naujųjų metų išvakarėse. Laikraštis bus leidžiamas vieną kartą per mėnesį.

Kaip „Tautinių bendrijų naujienoms“ sakė leidinio vyriausioji redaktorė Inesa Čekolajeva, laikraštyje bus nuolat spausdinamos naujienos iš rusų organizacijų, įvykių anonsai, Lietuvos įstatymų naujovės ir kt. „Rašysime apie įdomių likimų žmones, apie tai, kaip Lietuvą mato mūsų tėvynainiai, kviesime

interviu su Panevėžio rusų kultūros centro direktore Valentina Vatutina, Lietuvos rusų visuomeninių organizacijų koordinacinės tarybos atsakingąja sekretore Tatjana Michniova, Tatjanos Filatovos straipsnyje rašoma apie Klaipėdoje visuomeninės organi-

Ksenija Ragozina ir Diana Chuzina pasakoja apie jų mokykloje kasmet rengiamą Rusų kalbos savaitę.

Pirmuosiuose laikraščio numeriuose skaitytojai ras ir daug kitos medžiagos: trumpų naujienų, pasakojimų apie įdomius žmones, pranešimų apie vykstančius renginius ir kt.

Laikraščio kolegiją sudaro visuomeninių organizacijų – Tarptautinės jaunimo sąjungos ir Jaunimo iniciatyvinės grupės lyderiai.

Leidinio apimtis – keturi A3 formato puslapiai, tiražas – 250 egzempliorių. Planuojama ateityje apimtį didinti iki aštuonių puslapių, o tiražą – iki 500 egzempliorių. „Vestnik

sootečestvennika“ platinamas Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Visagine, Šiauliuose ir Panevėžyje.

Manoma, kad šiais metais pasirodys ir elektroninė laikraščio versija.

TBN inf

diskutuoti, ginčytis aktualiais Lietuvos rusų bendruomenės gyvenimo ir veiklos klausimais“, - teigė I. Čekolajeva.

Pirmuosiuose leidinio numeriuose spausdinami Jekaterinos Vetrovos

racijos „Muzikos svetainė“ surengtą festivalį – konkursą „Menu akimirka žavingą“. Šiaulių „Santarvės“ vidurinės mokyklos (beje, vienintelės mokyklos mokomąja rusų kalba Šiauliuose) dvyliktokės Ana Kirejeva,

Lietuvos lakštingalos sugrįžimas

Du dešimtmečius Lietuvos operos mylėtojai senuosius metus palydėdavo ir Naujuosius sutikdavo palydimi Dž. Verdi operos „Traviata“ muzikos su nepakeičiama Violetos partijos atlikėja Elena Čudakova. Ji dainavo pagrindines partijas daugelyje operų: Džildos partiją Dž. Verdi „Rigoletto“, Lakmės – to paties pavadinimo L. Delibo opere, Marfos – N. Rimskio – Korsakovo „Caro nuotaka“, Aukselės – V. Klovos „Vaiva“, Rozinos – Dž. Rosinio „Sevilijos kirpėjas“ ir kt. Iš viso savo kūrybinėje karjeroje dainininkė yra sukūrusi apie dvidešimt partijų. Tačiau tos kartos žmonių atmintyje E. Čudakova visam laikui liko nepamirštama Violeta. Jos balsas skambėjo TSRS Didžiojo, Europos šalių, JAV teatrų scenose ir, žinoma, visuose respublikos ir tuometinės neapbrėpiamos šalies kampeliuose. Apie operos solistės, Lietuvos lakštingalos, kaip ji buvo vadinama, kūrybinį kelią, gyvenimą, pomėgius pasakoja 2008 m. pabaigoje išleista primadonos sesers Inesos Makovskajos knyga „Mano sesuo Elena Čudakova“.*

Jonas RUMŠA

Žiūrovai, kurie E. Čudakovą matė tiktai scenoje ir pažinojo iš jos atliekamų vaidmenų, galėjo pagalvoti: laimės kūdikis, likimo numylėtinė. Ištikrųjų, pagrindo taip galvoti buvo. Nuostabus balsas, valdžios apdovanota visais įmanomais garbės ženklais, o svarbiausia, mylima žiūrovų. Tačiau jie nežinojo, kas dedasi dainininkės širdyje, kaip klostosi jos asmeninis gyvenimas, apie ką ji mąsto, apie ką kalba su artimaisiais, dėl ko pergyvena, kai nusileidžia scenos uždanga ir užgęsta šviesos teatro salėje. Šiandien yra galimybė tai sužinoti.

Knygoje pateikiamos eilutės iš dainininkės dienoraščio. Jos parašytos, pasibaigus „Traviatos“ spektakliui Naujųjų metų išvakarėse: „Štai dar vieneri metai praėjo. Labai sunku buvo. Ką atneš Naujieji?“

Tačiau iki to vakaro dar buvo labai toli. Knygos autorė mus nuosekliai veda savo vyresniosios sesers vaikystės ir jaunystės takais. Nelengva vaikystė, medicinos sesers pareigos karo ligoninėje karo metais, dainavimas ligoniams, radistų kursai. Ar galėjo tada pagalvoti jauna žavi rusaitė, kad jos laukia šlovė operos scenoje ir tokia ankstyva mirtis?

Atsidūrus pokario metų Vilniuje, nepažįstamame mieste, reikėjo prie daug ko prisitaikyti iš naujo, perprasti čia gyvenančius žmones, „įveikti“ lietuvių kalbą. Kaip ją suprato mama, kuriai knygoje paskirta daug šiltų žodžių. Atvykusi iš Rusijos gilumos, visai nedaug pagyvenusi Lietuvoje, ji ragino vaikus išmokti lietuvių kalbą, kalbėti lietuviškai.

Iš knygos matome, kad E. Čudakova buvo labai patrauklus žmogus gyvenime, tvirtų moralinių principų asmenybė. Ji, kaip prisimena sesuo, negalėjo pakęsti melo, nenuoširdumo, išsisukinėjimo ir negalėjo už tai atleisti. Tuo pačiu kartu primadona buvo plačios sielos, visiems stengėsi padėti, gauti retų vaistų, surasti gydytojų, konsultantų, teisininkų, siuvėjų.

Šias savybes galima išsiugdyti šeimoje, kurioje vyrauja meilė ir pagarba vieni kitiems, vaikams skiepijamas darbštumas, pareigos, atsakomybės jausmas. Tokia buvo Veniamino ir Aleksandros Makovskių šeima, apie kurią daug ir šiltai rašo knygos autorė.

Charakterio bruožai E. Čudakovai labai pravertė teatre, kur tikrai kasdienis, sistemingas darbas, didžiulė kantrybė leidžia pasiekti aktorinio meistriškumo aukštumų. Kaip dalijasi

knygoje savo prisiminimais profesorius Rimas Geniušas, E. Čudakova buvo linksma, gyva, draugiška, dirbdavo labai susikaupusi ir dėmesinga. Reikli sau, tokia pat ji buvo ir savo kolegoms. Negalėjo pakęsti neįtakumo, abejingumo mense.

Panašių prisiminimų eilučių, kurias parašė dainininkės kolegos, teatro kritikai, jos talento gerbėjai, knygoje yra daug. Pati dainininkė taip pat paliko asmeninio dienoraščio įrašų, kurie išspausdinti knygoje. Nuo jų alsuoja didelė artistės meilė menui, žiūrovui, nuolatinis siekimas tobulėti. Paskutinis įrašas dienoraštyje padarytas 1972 m. gruodžio 1 d., kai dainininkė jau sunkiai sirgo.

Apie du dešimtmečius dainavusi senajame Operos ir baletų teatre Basanavičiaus gatvėje, kur dabar yra Lietuvos rusų dramos teatras, E. Čudakova svajonė dainuoti ir naujame teatre, kurio statyba ėjo į pabaigą, džiaugėsi, kad jis bus labai arti jos namų. Tačiau šioms svajonėms nebuvo lemta išsipildyti. 1973 m. balandžio 7 d. E. Čudakova mirė. Jos gedėjo visa Lietuva. Vytautas Laurušas atsisveikinimo su įžymia dainininke žodyje, kuris išspausdintas knygoje, rašė: „Savo trumpu, bet turtingu gyvenimu E. Čudakova įrašė svarbų puslapį į Lietuvos operos istoriją. Šalia žymiausių lietuviškojo teatro korifėjų vardų didelėmis raidėmis žėri ir Elenos Čudakovos vardas“.

Knygos vertę padidina ir tai, kad joje išspausdinta daug unikalių

fotografijų, respublikos vyriausybės sveikinimo telegramų, laikraščių straipsnių, kuriose rašoma apie teatro gastroles įvairiuose miestuose ir šalyse, pasakojama apie E. Čiudakovo vaidmenis, kopijų.

Knygos paantraštė skamba: „Apie laiką, žmones, save“. Pro skaitytojo akis praeina visa galerija žmonių, su kuriais vienaip ar kitaip buvo susijusi E. Čiudakova: artimųjų, kaimynų, klasės, instituto draugų, bendradarbių, garsių meno, kultūros veikėjų. Jų ryškios charakteristikos, kurias autorė pateikia knygoje, liudija esant ją gera

psichologe, sugebančia puikiai pažinti ir įvertinti žmones.

E. Čiudakovo vardas priklauso ne tik Lietuvos teatro istorijai. Jis ir šiandien dalyvauja mūsų gyvenime, yra tarp mūsų. 1995 m. I. Makovskajos pastangomis įsteigtas Elenos Čiudakovo tarpnacionalinis jaunųjų talentų rėmimo fondas. Jo įkūrimo peripetijoms, veiklai, žmonėms, kurie padėjo įgyvendinti šią idėją, vykdomoms akcijoms pašvęstas vienas knygos skyrius. Fondas ne tik padeda puoselėti jaunosius talentus, bet ir rūpinasi išsaugoti būsimoms

kartoms E. Čiudakovo kūrybinį palikimą.

I. Makovskajos knyga mums tarsi sugražino iš praeities mylimą dainininkę, Lietuvos lakštingalą E. Čiudakovą. Knyga gražiai išleista, kaip minėta, gausiai iliustruota. Ją perskaite, vyresnės kartos skaitytojai susitiks su savo jaunyste, aplinka, kurioje gyveno, o jaunimą knyga turėtų paskatinti labiau domėtis tikruoju, didžiuoju menu. ■

*Инесса Маковская. Моя сестра Елена Чудакова. О времени, о людях, о себе. ПИАМАТА, Вильнюс, 2008, 415 с.

Totoriai ir karaimai LDK visuomenėje

Vilniaus universiteto leidykla išleido straipsnių rinkinį „Orientas Lietuvos didžiosios kunigaikštijos visuomenės tradicijoje: totoriai ir karaimai“.*

Straipsnių rinkinį sudaro šeši teminiai skyriai.

Pirmajame skyriuje spausdinami straipsniai tradicine istorine tema: LDK totorių ir valdžios santykiai, totorių bendruomenės integracijos ir asimiliacijos problemos, karaimų lokalinių bendruomenių padėtis, pirmą kartą istoriografijoje nagrinėjama abiejų bendruomenių demografinė situacija, atskleidžiama karaimų kultūrinė veikla Vilniuje tarpukario laikotarpiu.

Antrasis skyrius aprėpia straipsnius, skirtus aktualioms totorių raštijos aspektams. Jų autoriai nagri-

nėja religinių rankraščių kultūrinius, teminius ir kalbinius sluoksnius, rašo apie naujai aptiktus rankraščius bibliotekų saugyklose ir privačiose kolekcijose. Karaimų religinei raštijai skirtas straipsnis apie Jakobo Duvano katekizmą.

Trečiąjį skyrių sudaro straipsniai, kuriuose nagrinėjamos karaimų kalbos problemos, antroponimai ir papročiai. Pagaliau išsiaiškinta ir Keturiasdešimties Totorių kaimo pavadinimo kilmė.

Ketvirtasis skyrius atiduotas autoriams, kurie svarsto totorių ir karaimų įvaidžio visuomenėje ir raštijoje problemas.

Penktąjį skyrių sudaro straipsniai, atskleidžiantys iškilų Lietuvos totorių nežinomus biografijų faktus.

Šeštasis skyrius atspindi totorių

ir karaimų istorinę atmintį. Jį sudaro archyvų aptarimas, šaltinių publikacija ir fiksuota gyva atmintis, perteikta per amžininkų pasakojimus. Taip pat pirmą kartą bandoma pažvelgti į totorių ir karaimų bendruomenių tapatumo formavimąsi virtualioje tikrovėje.

Straipsniai skelbiami originalo kalbomis (anglų, baltarusių, lenkų, lietuvių ir rusų), pateikiamos santraukos anglų ir lietuvių kalbomis. Tokį straipsnių publikavimo principą lėmė autorių tarptautinis kolektyvas bei suvokimas, kad taip jie bus lengviau ir plačiau prieinami, patrauks daugiau skaitytojų.

TBN inf.

„Orientas Lietuvos didžiosios kunigaikštijos visuomenės tradicijoje: totoriai ir karaimai“. Vilnius, Vilniaus universiteto leidykla. 2008. 370 p.

Neišsenkanti studijos „Rodnik“ narių kūryba

Literatūrinė – muzikinė studija „Rodnik“ („Šaltinis“) išleido jau šeštąjį eilėraščių rinkinį, kuriame išspausdintos apie 20 autorių eilės. Jose – apmąstymai apie Lietuvą, jos gamtą, greitai bėgantį laiką, apie tai, kas jaudina mūsų amžininkus.

Šiomet mininčiai dešimties metų jubiliejų nuo įsikūrimo pradžios studijai priklauso skirtingo braižo,

amžiaus, gyvenimo patirties žmonės. Tačiau juos visus vienija meilė poezijai, rusiškam žodžiui. Vieni rašo eiles nuo mokyklinio suolo laikų, kiti ėmėsi plunksnos, būdami brandaus amžiaus. Kai kurių studijos narių kūrybinis bagažas yra gana solidus. Štai Tamara Ilčenko, Liudmila Chorošilova, Georgijus Počiujevas, Greta Fedorčenko ir

kiti yra išleidę po ne vieną savo eilių rinkinį.

Studijos nariai negyvena užsідarę tarp keturių sienų. Jie – aktyvūs Rusų kultūros Lietuvoje dienų, autorinės dainos festivalių dalyviai, savo eiles skaito Vilniaus, Kauno, Visagino ir kitų miestų bei miestelių poezijos mylėtojams.

TBN inf.

Senasis Vilnius – daugiatautis ir daugiakultūris miestas*

Antanas Rimvydas ČAPLINSKAS

Vilniuje, kur nuo seno su žydų tautybės gyventojais elgtasi liberaliau, jų skaičius sparčiai didėjo. Pavyzdžiui, 1836 m. mieste gyveno 20.646 žydai, o 1897 m. – 63.841, t. y. 40 proc. daugiau. Didžioji žydų dalis buvo ne vietiniai, o atvykėliai. Vilnius tapo traukos centru, į kurį suplaukdavo beturčiai, ligoniai ir elgetos.

Tarpukaryje buvo naujas Vilniaus žydų kultūrinio pakilimo laikotarpis. 1925 m. čia įkuriamas vienas svarbiausių viso pasaulio žydų kultūros centrų – Jidiš mokslo institutas. 1924–1940 m. gyvavo Žydų muzikos institutas, mieste atsirado jidiš ir ivrito kalbomis veikiančios teatrai, muzikos mokykla, muziejus. Karo išvakarėse Vilniuje jidiš ir ivrito kalbomis buvo leidžiami šeši dienraščiai.

Antrojo pasaulinio karo metais naciai sunaikino absoliučią daugumą Vilniaus žydų. 1941 m. rugsėjo 6 d. žydų tautybės Vilniaus gyventojai buvo perkelti į getus, kurie 1943 m. rugpjūčio mėnesį likviduoti. Jie nužudyti Paneriuose, Buchenvaldo, Štuthofo, Maidaneko mirties stovyklose. Iš 65 tūkstančių iki karo Vilniuje gyvenusių žydų naciai nužudė 63 tūkstančius.

Žydų kultūra patyrė didžiulių nuostolių sovietmečiu. Jos naikinimas sutapo su J. Stalino paskelbta kova prieš vadinamąjį kosmopolitizmą. 1949 m. uždarytas vienintelis Sovietų Sąjungoje Vilniaus žydų muziejus, Panerių memoriale panaikintas užrašas jidiš kalba. Senosios žydų kapinės buvo brutaliausiai naikintos, lyginamos buldozeriais, antkapiniai paminklai naudojami kaip statybinė medžiaga tiesti keliams, namų pamatams ar laiptams į Vilniaus profsajun-

gų rūmus statyti.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, įvyko daug teigiamų permainų žydų gyvenime. Susirūpinta žydų kultūros paveldo išsaugojimu, Holokausto aukų įamžinimu. Įsteigtas Vilniaus Gaono žydų muziejus, Šalom Aleichemo žydų vidurinė mokykla, išikūrė daugybė žydų nevyriausybinę organizacijų.

Lietuvoje apie 600 metų gyvenantys **karaimai** iki šiol išsaugojo savo kalbą, religiją, papročius, gyvenimo būdo savitumą. Didysis kunigaikštis Vytautas karaimus labai vertino kaip ištikimus karius, valdovo bei pilies sargybinius, vertėjus, tarpininkus, gydytojus. Jie ėjo karo tarnybą, vertėsi daržininkyste, amatais, prekyba. Etnografas A.H.Kirkoras karaimus apibūdino kaip ypač sąžiningus ir dorovingus piliečius – „*Beveik nėra buvę atsitikimo, kad karaimas būtų padaręs kokį nusikaltimą. Visi karaimai raštingi, kai kurie dirba mokslo darbą*“, rašė jis. Karaimų skaičius Vilniuje buvo gana nedidelis – 1888 m. čia gyveno 80 karaimų. Jie neišnyko ir vėlesniais metais. XX a. pradžioje karaimai pasistatė kinesę, turėjo atskiras kapines. Pergyvenę karo ir politines audras, jie ir dabar užima deramą vietą.

Be šių tautinių bendrijų, Vilniuje nuo seno gyveno olandai, prancūzai, italai, armėnai, škotai, latviai, čigonai. Tačiau jų skaičius buvo nežymus. Taip pat minimi čia gyvenę pavieniai anglai, čekai, portugalai, ispanai, vengrai.

Vilniuje gyveno ne vienas **italas**. Dažniausiai tai būdavo valdovo ir didikų dvaruose dirbę muzikantai, architektai, dailininkai. Netapdami pilnateisiais miestiečiais, atlikę užduotis, jie išvykdavo. Tačiau dalis jų likdavo Vilniuje ilgam. Italai Baltramiejus Cynakis ir Jonas Melchiorinis tapo Vilniaus vaitais, Juo-

zapas Bonfilis - burmistru. Vilniuje sėkmingai veikė pirkliai De Sausai, dirbo tapytojai Rokas Markonis, Pranciškus Valizi, architektas Petras Rosi. **Prancūzų** skaičius Vilniuje taip pat buvo nežymus. Daugiausia jų gyveno XVII-XIX a. Pirmiausia tai dailininkai Pranciškus ir Mykolas Andrioliai, architektas Juzefas Pusjė, profesorai Jokūbas Briotė, Augustas Bekiu, Žanas Emanuelis Žilaberas.

Vilniuje gyveno ir **olandai**, tačiau jų skaičius vargu ar siekė bent šimtą asmenų. Gerai žinoma olandų kilmės pirklių Vinholdų giminė. Čia gyveno pirklys Reinholdas Vaanderenas, varpų ir patrankų liejikas Jonas Delmarsas, nors dėl jo tautybės – olandų ar prancūzų nesutariama. Nedidelė olandų liuteronų bendruomenė gyveno gana uždarai, dažniausiai tuokėsi tarpusavyje, tad turėjo problemų dėl palikuonių. Jie net buvo kaltinami kraujomaiša.

XVII a. tarp miestiečių minimi **škotai** – karališkasis sekretorius Jurgis Benetas, burmistras Arnoldas Škotas. Be karaliaus Stepono Batoro bendražygio Kasparo Bekešo, čia mirusio ir palaidoto, Vilniuje gyveno **vengrų** kilmės didikai Eperyašai, o vengras Paulius Boimas tapo Vilniaus burmistru. XVI a. šv. Jono bažnyčios klebonu buvo **ispanas** teisininkas Petras Roizijus. XVII a. Didžiojoje gatvėje savo vaistinę laikė **čekas** Jonas Jablka, jo verslą perėmė kitas vaistininkas **anglas** Jonas Hamiltonas.

Vilniuje įvairiais laikais gyveno **armėnai**, nors žinios apie juos labai fragmentiškos. Kiek daugiau žinomas puikus armėnų kilmės dailininkas Jonas Rustemas. Vilnių garsino ir XIX a. čia gyvenęs didysis **ukrainiečių** poetas ir dailininkas Tarasas Ševčenka. Vilniuje gyveno iš **Latvijos** atvykę didikai Pliateriai,

*Pabaiga. Pradžia Nr. 4 (27), 2008

Korfai, Tyzenhauzai, Remeriai, Ropai. Vilniuje retkarčiais pasirodydavo nedidelės **čigonų** grupelės, tačiau apie juos kaip apie tautinę bendriją kalbėti negalima. Tik XX a. Vilniuje apsigyvenusi kiek didesnė čigonų grupė (1989 m. duomenimis – 564 asmenys) gyvena Kirtimų čigonų tabore.

2001 m. gyventojų surašymo duomenimis, Lietuvoje gyveno 115 tautybių asmenys. Galima spėti, kad tiek tautybių asmenų gyveno ir Vilniuje. Neabejotinai čia galima

sutikti JAV piliečių, graikų, bulgarų, suomių, estų, vengrų, korėjiečių, kinų, vietnamiečių, prancūzų, danų, čekų, italų, serbų, bosnių, afganų, čekėnų, olandų, ispanų, kroatų, slovakų, kurdų, kitų tautybių atstovų. Dažniausiai tai pavieniai asmenys. Kiek aktyvesnė ir gausesnė yra kinų bendruomenė, per trumpą laiką įkūrusi keliolika kinų restoranų.

Tačiau senajame Vilniuje daug svarbesnė nei etninė buvo miestiečių religinė priklausomybė. Vilniuje nuo seno gyveno įvairių tikybų žmonės:

katalikai, stačiatikiai, protestantai – evangelikai reformatai ir evangelikai liuteronai, judaizmo ir karaimo išpažintojai, nuo religinių persekiojimų iš Prancūzijos bėgę hugenotai, iš Rusijos – sentikiai. Svetimšalius stebino nepaprasta vilniečių religinė tolerancija. XVII a. viduryje prancūzas Pjeras Diuvalis rašė: „*Nėra pasaulyje kito tokio miesto kaip Vilnius, kur Dievas tokiais įvairiais būdais garbinamas. Čia švenčiamos trys dienos per savaitę: penktadienį švenčia totoriai, šeštadienį – žydai, sekmadienį – katalikai*“.

Dėl žymaus poeto, Moldovos tautinio atgimimo simbolio mirties gedėjo „Dačijos“ nariai

Lučija Bartkienė

Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė

Skaudi netektis

Sausio 18 d., po tragiškos avarijos, Kišiniove mirė ryški rumunų kultūros ir literatūros asmenybė, poetas Grigore Vieru.

Sausio 20 d. Moldovos Respublikos prezidentas Vladimiras Voroninas paskelbė nacionaline gedulo diena. To antradienio dešimtą valandą visa šalis pagerbė poeto atminimą tylos minute. Languose degė žvakutės. Moldovos sostinėje daugiataukstantinė žmonių minia, kurioje buvo daug atvykusių iš Rumunijos, palydėjo „tautos sąžinę“ į paskutinę kelionę.

Tą pačią dieną Moldovos ambasadoje Vilniuje vyko gedulingas G. Vieru minėjimas. Ambasadorius Ion Čiornii papasakojo apie poeto gyvenimo kelią, jo nuopelnus savo tautai ir pasauliui. Prie poeto portreto degė žvakutės. Bendrijos „Dačija“ nariai, ambasados darbuotojai skaitė poeto eilėraščius, klausėsi dainų pagal G. Vieru eiles įrašų. Minėjimo dalyviai pasidalino prisiminimais apie 2005 m. bendrijos renginį, skirtą G. Vieru 70-mečiui.

Moldovos ambasadoje Vilniuje jos darbuotojai, „Dačijos“ bendrijos nariai pagerbė poeto G. Vieru atminimą. Penktas iš dešinės – Moldovos ambasadorius Lietuvoje Ionu Čiornii, jam iš dešinės – Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė Lučija Bartkienė.

G. Vieru – Moldovos tautinio atgimimo simbolis. 1988 – 1989 m. jis buvo vienas ryškiausių kovotojų už lotyniškos abėcėlės ir oficialios rumunų kalbos gražinimą Moldovoje. Tais metais jis parašė pirmąją knygą lotyniškais raidėmis vaikams „Albinuca“, iš kurios jau 20 metų vaikai mokosi rumunų kalbos.

G. Vieru knygos lietuvių kalba

G. Vieru parašė per šimtą poezijos knygų. Jis daug rašė vaikams. G. Vieru poezija vaikams išversta Prancūzijoje, Rusijoje, Latvijoje, Estijoje, Gruzijoje, Lietuvoje.

1988 m. poetas už nepaprasto grožio poeziją vaikams apdovanotas

prestižine tarptautine literatūros premija – Hanso Kristiano Anderseno garbės diplomu.

G. Vieru knygų lietuvių kalba yra Nacionalinėje Martyno Mažvydo, Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešojoje, kitose bibliotekose. Jas vertė poetas Algimantas Baltakis. Jo verstos ir išleistos šios G. Vieru poezijos knygos: „Gyvasis vanduo“ (1973 m.), moldavų poezijos antologija „Moldavija, lašas ugnies“ (1978 m.), poezijos vaikams knyga „Mano mama“ (1984 m.), poezijos rinkinys „Brolio valanda“ (1986 m.). Knygą vaikams iliustravo A. Baltakio duktė Eglė Kvintienė.

Susipažinę per lietuvių poezijos dienas Moldovoje aštuntojo dešimtmečio pradžioje, G. Vieru ir A. Bal-

takis tapo gerais bičiuliais. G. Vieru dedikavo A. Baltakiui vieną savo eilėraščių.

Simboliška, kad G. Vieru eilėraštis „Gimtoji kalba“ tapo savotišku „Dačijos“ himnu. Šį eilėraščių lietuvių kalbą išvertė neseniai mus irgi palikęs Sigitas Geda.

Viena kalba pasaulis visas rauda,
Viena kalba ir žemė čia šypsos,
Bet tik kalba gimtoji supranta tavo skriaudą,

Vien tik iš jos tikėkis tu ir džiaugsmo ir dainos...

Poeto vardas išliks ainių atmintyje

G. Vieru buvo Rumunijos Mokslų Akademijos narys, Moldovos Mokslų

Akademijos garbės daktaras. 1992 m. jo kandidatūra buvo pasiūlyta Nobelio taikos premijai.

Sausio 19 d. Rumunijos prezidentas Traian Basesku pasirašė dekretą dėl G. Vieru apdovanojimo Didžiojo Kryžiaus Nacionaliniu Ordinumu „Rumunijos žvaigždė“ po mirties.

Moldovos Mokslų Akademijos prezidentas George Duka pasiūlė įsteigti kasmetinę G. Vieru vardinę premiją mokslininkams už svarbius pasiekimus rumunų kalbos ir literatūros srityje.

Poeto G. Vieru mirtis – didžiulė netektis tiek Moldovos, tiek Rumunijos žmonėms. Jų širdyse G. Vieru liks kaip simbolis, jungiantis dvi broliškas valstybes, kurių piliečiai kalba ta pačia kalba. ■

Sukurtas filmas apie litvakus

Vasario 4 d. Vilniaus kinocentre „Skalvija“ įvyko dokumentinio filmo „Litvakai. Nuo Vilniaus iki Jeruzalės“ premjera. Filmą, kurį režisavo Rūta Sinkevičienė, sukurtas 2008 m.

Dokumentinėje juostoje pasakojama apie žinomų ir nežinomų, kadaise populiarių, mokslė, menė, literatūroje

daug pasiekusių Lietuvos žydų (litvakų), kurie repatriavo į Izraelį, likimus.

Filmo autoriams interviu davė Izraelio prezidentas Šimonas Peresas, rašytojas Icchokas Meras, kompozitorius Viačeslavas Ganelinas ir kiti gerai žinomi Lietuvoje gimę ir augę žydai. Pašnekovai dalijasi mintimis apie savo

praitį ir patirtį Lietuvoje, pasakoja apie gyvenimą Izraelyje. Visus juos sieja ypatingas dvasinis ryšys su Lietuva.

Filmą kūrė UAB „Media TEAM“, bendradarbiaudama su Lietuvos užsienio reikalų ministerija ir Lietuvos ambasada Izraelyje.

TBN inf.

Lietuvos televizijos laidai „Rusų gatvė“ – 10 metų

Lietuvos televizijos tautinių mažumų laida „Rusų gatvė“ mini savo dešimtmetį. Ji skiriama Lietuvos rusams, tačiau, kaip liudija žiūrovų atsiliepimai, ją mieliai žiūri ir lietuviai, ir kitų tautybių šalies gyventojai. Niekas negali likti abejingas laidai, kuri kviečia „mylėti savo gatvę, tačiau nepamiršti ir kitų“.

Per praėjusį dešimtmetį laidos

autoriai paskelbė daug įdomios medžiagos apie lietuvių ir rusų tautų kultūros, literatūros, meno sąsajas, dviejų tautų kultūros atstovų bendradarbiavimą ir draugystę. Laidoje dalyvavo daug žymių Rusijos kultūros veikėjų, tarp jų violončelistas Mstislavas Rostropovičius, baleto artistė Maja Pliseckaja, kompozitorius Rodionas Ščedrinas ir kt.

„Rusų gatvės“ žurnalistų ieškojimus nekartą lydėjo didelė sėkmė, kurios galėtų pavydėti plunksnos ir eterio broliai. Pavyzdžiui, šioje laidoje buvo paskelbti rusų poetės Marinos Cvetajevos laišakai, rašyti prieskario metais iš Paryžiaus vilnietei Nataljai Gaidukovič ir per stebuklą išlikę iki mūsų dienų.

TBN inf.

Estijoje rusų vaikai estų kalbos bus mokomi nuo trejų metų

Estijos švietimo ir mokslo ministerija pranešė, kad nuo 2009 m. kovo 1 d. pradedama vykdyti nauja valstybinė programa, pagal kurią vaikų darželiai rusų ugdomąja kalba

privalo estų kalbos vaikus mokyti nuo trejų metų.

Kaip informavo „Gazeta.Ru“, mažyliai kasdien bus mokomi kalbos žaidimų būdu. Anot ministeri-

jos valdininkų, reikalingi specialistai buvo rengiami šiais mokslo metais. Estijoje yra 123 ikimokyklinės ugdymo įstaigos, kuriose veikia rusiškos grupės. ■

Leonidas Muraška

Kovo 9 d., eidamas 85-uosius metus, po sunkios ligos mirė Lietuvos gūdų visuomeninių organizacijų susivienijimo prezidentas, Tautinių bendrijų tarybos narys Leonidas Muraška.

L. Muraška gimė 1924 m. rugpjūčio 27 d. nedideliame Vakarų Baltarusijos miestelyje Siniavkoje. Vaikas augo apsuptas muzikos garsų. Muraškų namuose visada skambėjo muzika, buvo giedama ir dainuojama, ateidavo repetuoti giedotojai. Tėvas dirbo cerkvėje regentu, o mama ir sesuo giedojo chore. Greit ir mažasis Leonidas pasekė jų pėdomis, o, būdamas dešimties metų, visas giesmes mokėjo mintinai.

1937 m. šeima persikėlė gyventi į Vilnių, kuris lakia paauglio vaizduotė užbūrė savo viduramžių architektūra, daugybe šventovių. Tačiau vargu ar pagalvojo tada jaunas Leonidas, kad šis miestas, Lietuva pririš jį visam gyvenimui. 1950 m. talentingam, daug žadančiam dainininkui buvo pasiūlyta dainuoti Minsko operos teatre. Teatro direktorius žadėjo gerą algą ir butą centre, nors miestas karo metais buvo beveik visiškai sugriautas ir dar neatstatytas. Tačiau Leoni-

das atsisakė, norėjo likti ir dainuoti Lietuvoje.

Tais pačiais 1950 m. L. Muraška baigė Lietuvos valstybinę konservatoriją, kurioje jam dėstė Kipras Petrauskas, kiti žymūs to meto muzikai. Baigęs konservatoriją, Leonidas solo partijas dainavo Filharmonijoje, Operos ir baletu teatre. Per savo operos solisto karjerą jis sukūrė apie 60 vaidmenų. Tarp jų – Gremino ir Kočiubėjaus (P. Čaikovskio „Eugenijus Oneginas“ ir „Mazepa“), Kecelio (B. Smetanos „Parduotoji nuotaka“), Malūnininko (A. Dargomyžskio „Undinė“), Ulricho, Potiko (V. Klovos „Pilėnai“), Tizenhauzo (B. Dvariono „Dalia“) ir daug kitų.

Be dainavimo operos scenoje, L. Muraška dainavo arijas, romansus, liaudies dainas, populiarias dainas.

L. Muraška daug gastroliavo. Tur būt nerasime Lietuvoje kampilio, kuriame neskambėjo jo sodrus bosas, kėlęs didžiulį žiūrovų estetinį pasigėrėjimą. Lietuvos vardą dainininkas garsino sovietinėse respublikose, daugelyje užsienio šalių. Jis koncertavo Vengrijoje, Rytų Vokietijoje, Čekoslovakijoje, Italijoje, Ispanijoje ir kt.

L. Muraška buvo pelnęs aukštus to meto meninio pasižymėjimo vardus, vėliau savo žinias ir turtingą patirtį perdavė jaunajai dainininkų kartai Lietuvos konservatorijoje (dabar – Lietuvos muzikos akademija).

L. Muraška buvo aktyvus Lietuvos baltarusių tautinio atgimimo dalyvis. Nuo 1996 m. jis ėjo Lietuvos gūdų visuomeninių organizacijų susivienijimo prezidento pareigas. Ši organizacija vienija keliolika bendrijų, kurios yra Vilniuje, Visagine, Klaipėdoje, Druskininkuose ir kitur. Daugelyje baltarusių tautinės veiklos barų įdėta L. Muraškos triūso ir širdies. Jis rūpinosi, kad būtų išsaugotas baltarusių istorinis – kultūrinis palikimas Lietuvoje, įamžintas mūsų krašte gyvenusių žymių baltarusių kultūros veikėjų atminimas, skambėtų baltarusių kalba, būtų puoselėjamos tautinės tradicijos.

Be darbo baltarusių bendruomenėje, jis paskutinius beveik 20 metų vadovavo stačiatikių šv. Dvasios katedros chorui ir buvo jo dirigentas. Choras dalyvaudavo Vilniaus miesto šventėse, koncertavo daugelyje Lietuvos vietų ir užsienyje.

L. Muraška, ir palikęs didžiąją sceną, visą gyvenimą nesiskyrė su daina. Tautinių bendrijų renginių dalyviai daug kartų turėjo progos klausytis jo atliekamų dainų.

L. Muraška buvo aukštos dvasinės kultūros, nepaprasto inteligentiškumo, taktiškumo žmogus. Jis paliko ryškų pėdsaką daugiatautėje Lietuvos kultūroje, baltarusių bendruomenėje.

Tautinių bendrijų namai

Mirė hazanas Josifas Firkovičius

Firkovičius.

Kovo 11 d., eidamas 84-uosius metus, po ilgos ir sunkios ligos mirė Lietuvos karaimų bendruomenės pirmininkas, hazanas Josifas

J. Firkovičius gimė 1925 m. gruodžio 12 d. Trakuose, daugelį metų dirbo Vilniaus „Vilmos“ gamykloje vyr. technologu, o nuo 2000 m. pasirinko dvasininko kelią. Tarnystę Dievui ir žmonėms jis tartum perėmė iš savo tėvo, ilgamečio Trakų karaimų ullu hazano ir poeto Simono Firkovičiaus. Ir dirbdamas gamykloje, ir vadovau-

damas karaimų bendruomenei, jis pasireiškė kaip iškili asmenybė, sąžiningas, pareigingas ir dėmesingas žmogus.

J. Firkovičiaus darbai ir žodžiai, jo išmintis ir diplomatiniai sugebėjimai amžinai liks žmonių atmintyje ir širdyse. Tebūna jam lengva Trakų žemelė.

Lietuvos karaimų bendruomenė

Daugiatautė Baltarusija

Baltarusijos Respublika – unitarinė daugiatautė valstybė. Nuo amžių čia gyvena rusai, totoriai, žydai, lenkai, latviai, lietuviai, vokiečiai, romai.

1999 m. surašymo duomenimis, penktadalis (19 proc.) gyventojų nėra baltarusiai ir atstovauja daugiau kaip 140 tautybių. Tarp jų labiausiai skaitlingos yra rusų – 11 proc., lenkų – 3,9 proc., ukrainiečių – 2,4 proc., žydų – 0,3 proc.

Baltarusijai būdingi geri, stabilūs tarpetniniai santykiai. Čia nėra buvę susidūrimų ar konfliktų etniniu ar konfesiniu pagrindu. Tai paaiškinama valstybės vykdoma etnine politika, šalies piliečių mentalitetu, istorinėmis taikaus tarpetninio bendravimo, stiprių ryšių tarp įvairių etninių grupių tradicijomis. Absoliučiai daugumai baltarusių ir tautinių mažumų atstovų neturi reikšmės tautybė, kai jie

renkasi draugus, būsimą sutuoktinį ir kt. Daugiau kaip du trečdaliai Baltarusijos gyventojų turi kitos tautybės giminių.

Valstybė siekia, kad būtų sudarytos optimalios sąlygos išsaugoti ir puoselėti visų tautybių, kurių atstovai gyvena Baltarusijoje, kalbą ir kultūrą. Šalyje veikia 122 visuomeninės organizacijos ir sąjungos, kurios atstovauja 24 tautinėms mažumoms. Tarp jų: žydų organizacijų yra 47, lenkų – 12, vokiečių – 9, rusų ir lietuvių – po 8, azerbaidžaniečių, ukrainiečių ir totorių – po 5, romų – 4, armėnų – 3, graikų – 2, o taip pat arabų, afganistaniečių, baškirų, gruzinų, dagestaniečių, kazachų, korėjiečių, latvių, moldavų, sirijiečių, turkų, čiuvašų, estų.

Šios organizacijos, remiamos valstybės ir savivaldybių, vykdo kultūros

ir švietimo, labdaros programas. Jūnariai studijuoja savo tautų istoriją, kultūrą, meną, rengia susitikimus, seminarus, konferencijas, šventes, festivalius, parodas, palaiko ryšius su istorine tėvyne.

Kas dveji metai rengiami regioniniai tautinių mažumų kultūrų festivaliai, o jų laureatai dalyvauja respublikiniame festivalyje Gardine. Tai būna svarbus šalies dvasinio ir kultūrinio gyvenimo įvykis, sutraukiantis tūkstančius žiūrovų.

Šalyje veikia apie 150 tautinių mažumų kultūros ir švietimo centrų, liaudies meno ansamblių.

Veikia 65 armėnų, azerbaidžaniečių, gruzinų, graikų, žydų, korėjiečių, latvių, lietuvių, moldavų, lenkų, vokiečių, totorių, ukrainiečių sekmadieninės mokyklos, kurias lanko penki tūkstančiai mokinių. ■

SUMMARY

In Meetings of A. Kubilius and High Officials from Poland, National Minority Issues Were Discussed As Well. During the first bilateral meeting in Warsaw on 14-15 January, the Prime Minister Andrius Kubilius discussed issues of national minorities in both countries with the Polish Prime Minister Donald Tusk, the Chairman of the Parliament Bronislaw Komorowski and the Chairman of the Senate Bogdan Borusewicz.

The Chairman of the Lithuanian Parliament: Reorganisation of the Department of National Minorities and Lithuanians Living Abroad Will Help Better Solving the Issues Arising. On 26 January, the Chairman of the Parliament Arūnas Valinskas met with representatives of national minorities organisations. The leader

of the Parliament said that reorganisation of the Department of National Minorities and Lithuanians Living Abroad will make positive impact on more efficient solution of issues related both to national minorities and to the Lithuanians abroad. 'I want to reassure all the representatives of national minorities. Their status will certainly not get lower, and the path to solution of relevant questions will become shorter. We cannot reduce our attention to any part of our society, since without them Lithuania would stop being so varied and colourful', said the Chairman of the Parliament.

S. Novopolskaja, Director of the Romanies Society Centre, tells about activities of the centre: education of pre-school children, the local Day Centre, the programmes being implemented, including the Programme of Integration of the Romanies to Lithuanian Society

for 2008-2010 as approved by the Government last year.

About National Minorities in the Language of Cinema. On 12 February, the House of National Communities featured premiere of documentary 'We Create the History Together'. Screenplay of the documentary was created by former Russian News announcer in Lithuanian National TV channel Ala Asovskaja, it was directed by the renowned author or well-known and internationally awarded documentaries Janina Lapinskaitė. 'We Create the History Together' is a one-hour documentary telling about cultural heritage of Lithuania's Russians, Byelorussians, Ukrainians, Poles, Jews, Karaites and Tartars, diversity and uniqueness of the heritage, about long lasting traditions of tolerance and common life, reaching the times of the Grand Duchy of Lithuania.

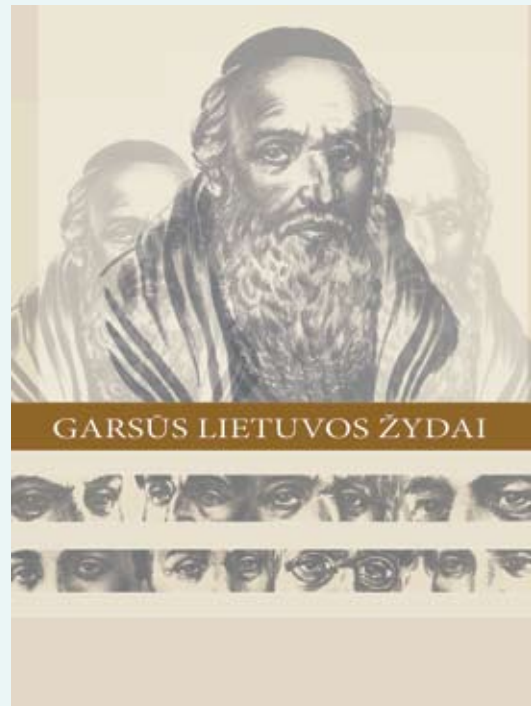
Naujos knygos

Моя сестра Елена Чудакова, оперная певица. О времени, о людях, о себе. Инесса Маковская. Вильнюс, Tiamata, 2008. Вильнюс, Пятро офсетас. 415 p., iliustr., faks., portr. Tiražas 500 egz. p. 22

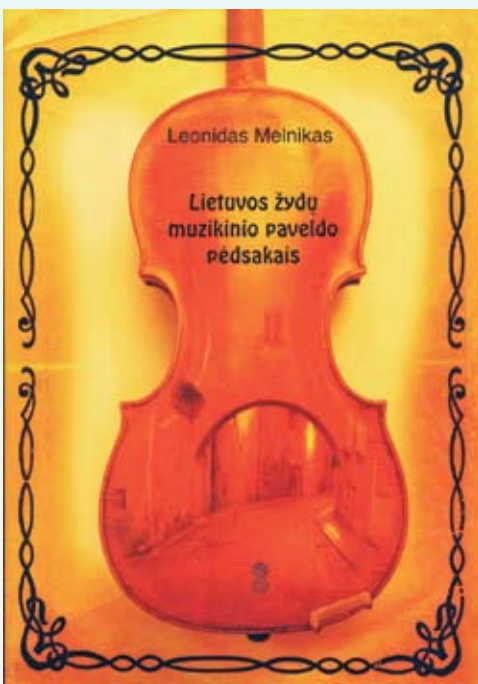
Garsūs Lietuvos žydai. Vytautas Toleikis, Aušra Pačkauskienė. Vilnius. Leidykla „Europos namai“. 2008. 124 p., iliustr.

Knygoje pristatomas Lietuvos žydų fenomenas, parodoma lietuvių ir žydų kultūrų sąveika, supažindinama su Lietuvos žydų indėliu į pasaulio mokslą, kultūrą, meną, sportą, politiką, verslo plėtrą. Pasirinkta šimtas asmenybių, kurių bendrą indėlį Lietuvos paveldo istorijoje galima būtų pavadinti žydiškąja lituanika.

Lietuvos žydų muzikinio paveldo pėdsakais. Leonidas Melnikas. Vilnius. Charibdė. 2008. Kaunas. Arx Baltica. 238 p., iliustr., faks., nat., portr. Santr. angl. Tiražas 1000 egz.

Knygoje aptariamas Lietuvos žydų, dažnai vadinamų litvakais, muzikinis paveldas. Čia pateikiamos pasaulinio garso muzikų, tokių kaip Leopoldo Godowskio, Jaschos Heifetzo, Mishos ir Alexanderio Schneiderių, Vlado Perlemuterio ir kitų, biografijos, pasakojama apie Lietuvos muzikiniame gyvenime įtakos turėjusius žydų muzikus, pavyzdžiui, apie L. Hofmeklerį, Stupelių šeimą, N. Dukstulskaitę, J. Zakomą, H. Kalmanovičiūtę, I. Levicką, „mažosios scenos“ arba populiariosios muzikos menininkus D. Dolskį ir D. Pomerančą, apie liturginės muzikos tradicijų puoselėtojus, tautinės muzikos tyrinėtojus, kūrėjus. Knygoje atverčiamas tragiškas žydų muzikų likimo Holokausto ir stalininių represijų metais puslapis.

Tautinių mažumų ir išeivijos departamento skelbto fotografijos konkurso „Panašūs ir skirtingi – įvairių tautų gyvenimo Lietuvoje atspindžiai“ laureatų nuotraukos

Deimantės Jerošenkovos (18 m.) nuotr.

Viktorijos Malyško (14 m.) nuotr.

Vitos Semeliūnaitės (18 m.) nuotr.

Aurimo Dirsės (18 m.) nuotr.

Aušros Leškevičiūtės (12 m.) nuotr.

Dovilės Kindurytės (15 m.) nuotr.

Ritos Kučinskaitės (15 m.) nuotr.